

■ Utvärdering av Bankgirocentralen BGC AB:s betalningssystem 2010

Denna utvärdering har tillkommit i enlighet med överenskommelse mellan Riksbanken och Finansinspektionen om samarbete rörande finansiell stabilitet. Myndigheterna har samarbetat vid planeringen av utvärderingens inriktning och vid insamlingen och granskningen av de uppgifter som BGC lämnat. Både Riksbanken och Finansinspektionen står bakom utvärderingens slutsatser.

Bankgirocentralen BGC AB (härefter BGC) är den centrala aktören vid förmedling av massbetalningar mellan betaltjänstleverantörer i Sverige. Riksbanken och Finansinspektionen har därför utvärderat BGC:s betalningssystem gentemot Bank for International Settlements "Core Principles for Systemically Important Payment Systems" (CPSIPS). CPSIPS är en internationell standard som består av tio principer som systemviktiga betalningssystem bör uppfylla.

Bedömning och rekommendation

Riksbankens och Finansinspektionens bedömning är att BGC:s betalningssystem uppfyller principerna i enlighet med nedanstående uppställning. Då inte alla bankgiroprodukter och Dataclearing har flyttats över till VocaLinks plattform har Riksbanken och Finansinspektionen valt att inte utföra en utvärdering av Core Principle VIII som handlar om systemets effektivitet.

Bedömning	Core Principle som har fått denna bedömning
Uppfylld	I, II, III, IV, VI, IX, X
Till stor del uppfylld	V, VII
Delvis uppfylld	-
Inte uppfylld	-
Inte tillämplig	

Bankägd clearingorganisation

BGC är en bankägd clearingorganisation som etablerades 1959 och som äger och drifvar ett generellt betalsystem, Bankgirot. I egenskap av clearingorganisation erbjuder BGC även en clearing- och avvecklingstjänst som tillsammans med Bankgirot utgör BGC:s betalningssystem. Genom BGC:s betalningssystem förmedlas massbetalningar, i huvudsak girobetalningar och konto- till-konto överföringar, mellan dess deltagare. Detta innebär att såväl de egna bankgiroprodukterna som produkter med externa ägare processas i BGC:s betalningssystem. BGC erbjuder även andra tjänster som inte rör betalning, såsom elektronisk identifiering och elektronisk faktura.

För merparten av betalningsprodukterna sker clearing och avveckling bilateralt brutto, det vill säga mellan två deltagare. För resterande betalningar sker clearing och avveckling multilateralt netto, det vill säga mellan flera deltagare. Samtliga typer av betalningar har en eller flera förutbestämda avvecklingstidpunkter per dag. Betalningar avvecklas i kronor eller euro.

Ägarstruktur

Bankgirocentralen BGC AB är ett helägt dotterbolag till BGC Holding AB som ägs av SEB (33,1%), Swedbank (29,2%), Svenska Handelsbanken (25,4%), Nordea (10,0%), Danske Bank (1,7%), Skandiabanken (0,3%), Ålandsbanken (0,2%) och Länsförsäkringar Bank (0,1%).

Legal status och tillsyn

BGC har av Finansinspektionen fått tillstånd att bedriva clearingverksamhet enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och står därmed under Finansinspektionens tillsyn. Enligt lagen får BGC, utöver clearingverksamhet, endast driva sådan verksamhet som har nära samband med den. Driften av Bankgirot anses ha ett nära samband med clearingverksamhet. Men Bankgirot är även ett generellt betalningssystem i enlighet med definitionen i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse respektive i lagen (2010:751) om betaltjänster. BGC har av Finansinspektionen även fått tillstånd att som sidoverksamhet bedriva verksamhet med säker identifiering (PKI Services) och med elektronisk faktura.

BGC:s avvecklingssystem har godkänts av Finansinspektionen i samråd med Riksbanken och anmälts till Europeiska kommissionen i enlighet med reglerna i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Med avvecklingssystem avses system för nettning och avveckling av överföringsuppdrag mellan systemets deltagare avseende finansiella instrument och betalningsmedel. Det är alltså fråga om verksamhet som framför allt bedrivs av clearingorganisationer och centrala värdepappersförvarare.

För en djupare inblick i de lagar som berör BGC:s verksamhet samt de regelverk som BGC tillämpar, se princip I.

Deltagare

I och med att Bankgirot är ett generellt betalsystem, är BGC skyldig, i enlighet med lagen (2010:751) om betaltjänster, att bereda de betaltjänstleverantörer som är juridiska personer och som uppfyller BGC:s deltagarkrav, tillträde till systemet. Detta gäller dock inte tillträde till betalningssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Det innebär att BGC inte behöver bereda betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantörer tillträde till sin clearing- och avvecklingstjänst. BGC har därför olika deltagarkrav för tillträde till Bankgirot respektive till clearing- och avvecklingstjänsten. Vilka som får vara deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten framgår av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Gemensamt för både Bankgirot och clearing- och

avvecklingstjänsten är att en deltagare utöver lagkraven, även måste uppfylla BGC:s deltagarkrav. Deltagande i Bankgirot respektive i clearing- och avvecklingstjänsten kan vara såväl direkt som indirekt. Betaltjänstleverantörer som inte är banker, eller annat institut enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, måste ha ett ombud som är direkt deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten för att kunna nyttja den.

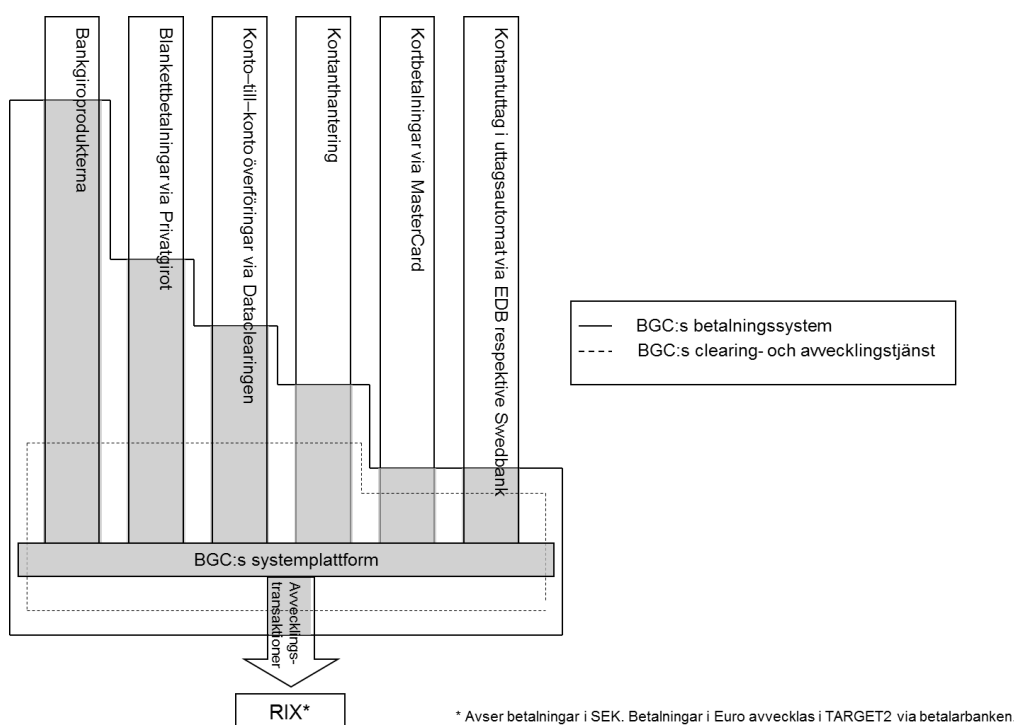
I slutet av 2010 hade Bankgirot 22 direkta och 62 indirekta deltagare medan clearing- och avvecklingstjänsten hade 14 direkta och 19 indirekta deltagare.

Verksamhet

BGC tillhandahåller ett betalningssystem för massbetalningar med produkter och tjänster som syftar till att möjliggöra och effektivisera de svenska företagens betalningshantering. BGC är den centrala aktören i Sverige vid förmedling av betalningar och betalningsinformation mellan dess deltagare och deras kunder och det enda girosystemet i Sverige som hanterar alla typer av betalningar.

BGC:s betalningssystem utgörs av en teknisk systemplattform. På systemplattformen processas både Bankgirot, som hanterar BGC:s egna betalningsprodukter som går under namnet *bankgiroprodukter*, samt BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. Bankgiroprodukterna består av en rad in- och utbetalningsprodukter för företag på den inhemska betalningsmarknaden. Clearing- och avvecklingstjänsten hanterar inkommande betalningar och skapar underlag till Riksbankens avvecklingssystem (RIX) där den slutgiltiga avvecklingen sker. Clearing- och avvecklingstjänsten nyttjas av Bankgirot och dess bankgiroprodukter men även av betalningsprodukter med externa ägare. BGC tillhandahåller inom ramen för Bankgirot även *bankkontorsprodukter* som underlättar deltagarnas hantering av de betalningsprodukter som systemet hanterar. Utöver detta bedriver BGC sidoverksamhet i form av *E-produkter*.

BGC:s betalningssystem

Figur 1: BGC:s betalningssystem

BGC:s betalningssystem processar en rad olika typer av betalningar och skickar dem därefter till RIX där den slutgiltiga avvecklingen av transaktionerna sker. Figur 1 visar förenklat i vilken grad Bankgirot och dess bankgiroprodukter samt de olika betalningsprodukter, som inte ägs av BGC, nyttjar BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. De ofärgade områdena av staplarna åskådliggör de delar av betalningsprodukterna som processas i något av de externa betalningssystemen. Bankgiroprodukterna processas alltså också till viss del utanför BGC:s betalningssystem. Några exempel är betalningar via internetbank, leverantörsbetalningar och autogirobetalningar som processas i bankernas system innan de kommer till BGC:s betalningssystem. För en mer ingående beskrivning av betalningsflödet i BGC:s betalningssystem hänvisas till bilaga 1.

BGC:s clearing- och avvecklingstjänst

BGC:s clearing- och avvecklingstjänst utför clearingen och skapar avvecklingsunderlag som via SWIFTNet sänds till Riksbankens RIX-system som sköter avveckling i svenska kronor. För betalningar i euro sänder BGC en betalningsinstruktion till betalarbanken som ansvarar för att avveckling sker i ECB:s avvecklingssystem TARGET2.

Alla betalningar mellan banker, med undantag för betalningar som avvecklas direkt i RIX, nyttjar BGCs clearing- och avvecklingstjänst. BGCs clearing- och avvecklingstjänst används således av ett flertal betalningsprodukter varav Bankgirot och dess bankgiroprodukter står för den största delen. Själva *clearingen* består av en sammanställning av deltagarnas skulder och fordringar på varandra till följd av de betalningsuppdrag som kommit in till BGC. Varje deltagares betalningar slås samman till aggregerade bruttopositioner. Eftersom det inte sker någon nettning mellan aktörerna finns det inget direkt beroendeförhållande mellan dessa. Vad gäller kort, bankomat och uttagsautomat utförs clearingen multilateralt netto vilket ger att ett direkt beroendeförhållande uppstår mellan aktörerna.

I samband med *avvecklingen* skickar BGC bruttopositioner och multilaterala nettopositioner till RIX i form av avvecklingsunderlag. Betalningarna regleras därefter över de deltagande bankernas konton i RIX för betalningsuppdrag i svenska kronor. För betalningsuppdrag i euro mottar respektive betalande bank avvecklingsunderlag från BGC och skickar sedan dessa till TARGET2 direkt eller via sin kontoförande bank. BGC ansvarar därefter för att matcha och bekräfta att avvecklingen har genomförts. Deltagarna ska ansluta sig till Clearinginformationssystemet eller motsvarande. Detta är en funktionalitet till clearing- och avvecklingstjänsten som ger deltagarna tillgång till information om avvecklingstotaler och status för avvecklingen. Den gör det även möjligt för deltagarna att följa sina positioner och därmed sitt likviditetsbehov i realtid. Alternativet till Clearinginformationssystemet är att deltagarna skapar en lösning som förser dem med motsvarande information. De olika bankgiroprodukterna har en eller flera förutbestämda avvecklingstidpunkter per dag (se princip IV).

Bankgirot

Bankgirot är ett generellt betalsystem som endast nyttjas av bankgiroprodukterna. Bankgirot hanterar betalningar från bankgiroprodukterna, godkänner betalningarna, debiterar betalaren, krediterar betalningsmottagaren och skickar ut betalningsinformation till de berörda deltagarna. Betalningarna dras från betalarens konto i samband med att de utförs och införs i BGC:s clearing- och avvecklingstjänst så snart inleveranskontrollerna passerats. Bankgirot är beroende av BGC:s clearing- och avvecklingstjänst för att clara bankgiroprodukterna och för att skapa avvecklingsunderlag för dessa.

Bankgiroprodukterna

Bankgiroprodukterna används i en mängd olika betalningssituationer på massbetalningsmarknaden. Några exempel på bankgiroprodukter är Autogirobetalningar, Leverantörsbetalningar, Löner och Bankgiro Inbetalningar. Dessa produkter processas först på debetsidan genom Bankgirot och därefter genom BGCs clearing och avvecklingstjänst varefter de återigen processas genom Bankgirot på kreditsidan.

För bankgiroprodukterna ansvarar BGC för auktorisation, clearing och för att skapa underlag för avveckling, samt för betalningsinformation till avsändande och mottagande institut. Därtill framställer BGC betalningsinformation till betalaren och betalningsmottagaren för flertalet av bankgiroprodukterna. BGC:s auktorisation av betalningsuppdrag som skickas och tas emot via bankgiroprodukterna, innebär en kontroll av att betalningsuppdraget är korrekt samt att underlag tas fram åt deltagarna så att dessa kan kontrollera att det finns tillräckligt med medel på betalarnas konton, så kallad täckningskontroll.

Bankgiroprodukter förutsätter tillgång till ett bankgironummer. Bankgironumret pekar på ett underliggande konto. Eftersom numret inte är ett kontonummer har kunden möjlighet att skifta konto som det är kopplat till utan att behöva byta Bankgironummer.

Olika finansiella institut agerar återförsäljare av bankgiroprodukter mot sina kunder som är respektive produkts målgrupp. För att även tillgängliggöra bankgiroprodukter för företagskunder har BGC etablerat ett samarbete, och i vissa fall partnerskap, med en stor andel av Sveriges programvaruleverantörer av affärs- och ekonomisystem. Nedan följer en beskrivning av de viktigaste Bankgiroprodukterna.

Autogiro

Autogiro möjliggör automatisk betalning från en betalares konto till en betalningsmottagares konto. Betalningsmottagaren har ett medgivande från betalaren som gör att pengar får dras från kontot på betalningsdagen.

Dagens Autogiro togs i drift 1992 och består av två produkter, Autogiro Privat och Autogiro Företag. Idag planerar BGC att slå samman dessa två produkter till en enda produkt. Dels för att underlätta BGCs egen hantering i form av förvaltning, utveckling, kundservice samt produktdokument, men även för att underlätta för dem som erbjuder produkten och för betalare och betalningsmottagare som använder produkten.

Emittentutbetalningar

Emittentutbetalningar förenklar och minskar den centrala värdepappersförvararens hantering av utbetalningar från emittenter av finansiella instrument genom att de lämnar ett elektroniskt betalningsuppdrag till BGC. Emittentutbetalningar kan antingen ske som en kontoinsättning eller som en kontantutbetalning i svenska kronor. Det är idag endast Euroclear Sweden som använder sig av denna bankgiroprodukt.

Bankgiro Inbetalningar

Bankgiro Inbetalningar levererar information till olika företag om deras kunders inbetalningar. Detta görs helt elektroniskt och omfattar all tillgänglig information om betalningarna. Produkten öppnar upp för möjligheten att stämma av kundreskontran på ett kostnadseffektivt sätt genom att minimera det kostsamma manuella arbetet. Företaget kan själv välja om de vill ha betalningsinformationen en eller flera gånger per dag.

Insättningsuppgift via Internet

■ Insättningsuppgift via Internet vänder sig till alla företag som tar emot inbetalningar. Tjänsten används för att pricka av utestående kundfordringar manuellt eller som ett komplement till Bankgiro Inbetalningar så att man kan pricka av de inbetalningar som inte kunnat prickas av automatiskt.

Företaget hämtar information om sina inbetalningar via en onlinefunktion och behöver därmed inte vänta till nästa dag för att få den med post. Informationen finns tillgänglig samma dag som banken bokfört betalningarna på kontot.

Leverantörsbetalningar

Syftet med Leverantörsbetalningar är att förenkla och rationalisera ett företags hantering av betalningar genom att företaget kan lämna ett elektroniskt betalningsuppdrag till BGC i stället för att skicka fysiska betalningsuppdrag i form av blanketter. Företaget kan leverera en rad olika betalningstyper, som exempelvis skatteutbetalningar och leverantörsbetalningar, både i svenska kronor och i euro.

Löner

Produkten Löner syftar till att förenkla och rationalisera ett företags hantering av utbetalningar av löner till sina anställda. Företaget lämnar ett elektroniskt betalningsunderlag till BGC istället för att skicka fysiska betalningsunderlag eller lämna lönelistor till bankkontoret. Löneutbetalningar sker i svenska kronor.

Avgående Betalningar Bank

Avgående Betalningar Bank bygger på att banken sänder in betalningar till BGC som redan är kontrollerade och godkända. Därmed behöver BGC inte kontrollera att det finns likviditet på de konton som betalningen dras från. BGC skickar avvecklingsunderlag till RIX vid tre tillfällen per dag och banken kan skicka in flera filer fram tills det att respektive avvecklingsomgång stängs.

Bankkontorsprodukter

För att underlätta deltagarnas hantering av betalningsprodukter erbjuder BGC en rad olika bankkontorsprodukter. Dessa beskrivs mer ingående nedan:

BG Faktura

BG Faktura erbjuder banken onlineuppdatering för att hantera slutkundernas fakturering. Fakturering, bank- och kundpriser och olika typer av rapporter är exempel på sådant som BGC hanterar på bankens uppdrag med hjälp av BG Faktura.

BG Avtal

BG Avtal är en webbaserad funktion för avtalshantering av bankgiroprodukterna. Denna funktion ger bankkontoren möjlighet att hantera deras kunders betalningar på ett säkert och snabbt sätt. BG Avtal hanterar en mängd olika funktioner såsom bankgironummer, medgivanden i Autogiro, kontantutbetalningar och checkspärrar.

BGC: s SWIFTNet Servicebyråttjänst

BGC agerar återförsäljare av Biveroni Batschelet Partners AGs Servicebyråttjänst för SWIFTNet till nordiska SWIFT-deltagare. Tjänsten innebär att BGC tillhandahåller nödvändig infrastruktur till aktörer på den finansiella marknaden, som behöver kommunicera via SWIFTNet med sina motparter. Kunden ansöker själv om medlemskap i SWIFT, BGC ansvarar för kundavtal och support.

BGC Alert

BGC Alert utför automatiserade kontroller och avstämningar av flöden mellan bank, BGC och Riksbanken. Genom automatiserade kontroller och larmfunktioner kan banken ersätta manuella rutiner vilket minskar kostnader och operativa risker. Istället för att övervaka varje avvecklingstidpunkt behöver banken i fortsättningen endast agera i de fall då något fel uppstår och banken får larm om detta.

Bankernas Spärllista

Bankernas spärllista ägs av Svenska Bankföreningen som uppdragit åt BGC att sköta drift och förvaltning av tjänsten. Bankernas spärllista är en tjänst där anslutna banker vid behov kan spärra checkar och andra blanketter för sina kunders räkning. Spärrarna registreras av handläggare hos banken eller av BGC på bankens uppdrag. BGC uppdaterar bankerna med en spärffil per dag och kan även leverera en komplett spärffil vid behov. BGC erbjuder även en talsvarstjänst dit handlare kan ringa för att kontrollera om en check eller annan blankett är spärrad. Talsvarstjänsten tillhandahålls av Voice Provider på uppdrag av BGC.

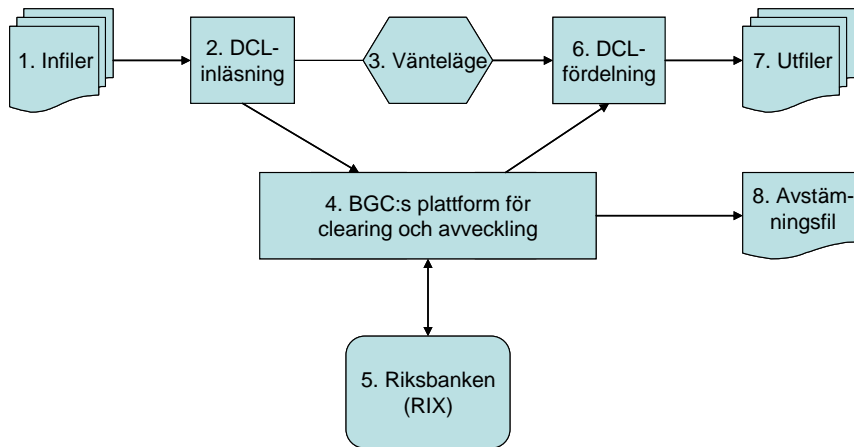
Övriga betalningsprodukter som nyttjar BGC:s clearing- och avvecklingstjänst

BGC:s clearing- och avvecklingstjänst nyttjas även av betalningsprodukter med externa ägare. Gemensamt för dessa betalningsprodukter är att auktorisation och i vissa fall även delar av clearingens utförs i externa betalningssystem som BGC inte är huvudman för. Dessa betalningsprodukter, som beskrivs nedan, är beroende av att BGC:s clearing och avvecklingstjänst fungerar.

Konto-till-konto överföringar via Dataclearingen

Dataclearingen (i fortsättningen benämnt DCL) är ett generellt betalsystem och ett så kallat masstransaktionssystem som i huvudsak används för så kallade konto till konto-överföringar som inte utnyttjar bankgironummer. DCL består av regelverk och formatstandarder och har som syfte att åstadkomma ett rationellt, snabbt och säkert system för konto till konto-överföringar. Detta omfattar krediteringar, löneöverföringar, telefonöverföringar, checkar, postväxlar och bankanvisningar samt eventuella rättelser av dessa transaktioner. Systemet för DCL baseras på att deltagarna utväxlar standardiserad information om en kunds transaktion så att det blir möjligt att utföra denna mellan bankerna. Deltagarna tecknar ett multilateralt avtal om vilka transaktionstyper som ska utväxlas med respektive deltagare i DCL. Det förutsätts även att samtliga deltagare är direkta deltagare i RIX eller har avtal med en direkt deltagare i RIX, däremot behöver de inte vara deltagare i Bankgirot.

BGC har sedan starten 1975 svarat för drift och förvaltning av systemet på uppdrag av systemägaren, Svenska Bankföreningen. Deltagarna i DCL ingår ett affärsavtal som försäkrar att banker med verksamhet i Sverige kan få grundläggande transaktionstjänster utförda av andra banker, för sina kunders räkning.

Figur 2: Dataclearingens flöde

Transaktioner för DCL processas på BGC:s systemplattform och därefter i RIX, där den slutliga avvecklingen sker vid fyra tillfällen per dag. Flödet i DCL går till på följande sätt:

1. Avsändande deltagare i DCL skickar infiler med unikt infils-id.
2. Dessa filer läses in i DCL-systemet och därefter skickas en kvittensfil tillbaka som talar om att filen är mottagen.
3. De transaktioner som godkänns i DCL-inläsningen läggs i vänteläge samt görs om till debet- och kredittotaler. DCL levererar därefter debet- och kredittotaler till BGC:s system för clearing och avveckling.
4. BGC:s system räknar fram nettot av debet och kredittransaktionerna för respektive deltagare.
5. Därefter skickas transaktionerna till RIX för avveckling.
6. I DCL-fördelningen matchas de avvecklade debet- och kredittransaktioner med de godkända debet- och kredittotaler som ligger i vänteläge och en fördelning samt utleverans av avvecklade transaktioner sker till de mottagande deltagarna.
7. Utleveransen till mottagande deltagare görs antingen löpande varefter färdigavvecklade debet/kreditfiler släpps från avvecklingen eller genom ett samlat utskick av dagens samtliga avvecklade transaktioner. I samband med detta sätts ett unikt utfils-id av BGC.
8. Vid ett tillfälle per bankdag skickar BGC en avstämningsfil till respektive deltagare. Denna fil är generell och innehåller utöver information om DCL-betalningar även information för de övriga produkter som använder sig av BGC:s tjänst för clearing och avveckling. I och med att DCL har flera avvecklingstillfällen per dag är det möjligt för en kund att göra en konto till konto-överföring, mellan två banker, som både debiterar avsändaren och krediterar mottagaren under samma dag.

Blankettbetalningar via Privatgirot

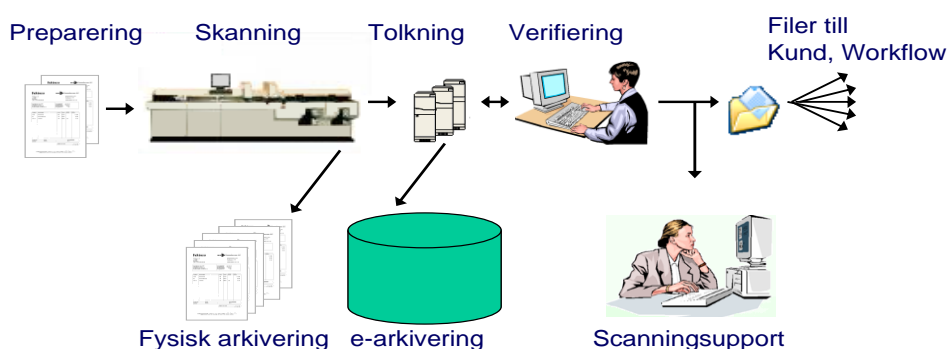
Privatgirot som ägs av BancTec AB är leverantör av pappersbaserade betaltjänster och deras huvuduppgift är att skanna, tolka och verifiera pappersbaserade dokument.

Privatgirottjänsten ger Sveriges bankkunder möjligheten att utföra betalningar med hjälp av blankett. Girojtjänsten säljs under olika namn: Privatgiro, SEB Betalservice, Girobetalning, Skandiagirot eller ICA Brevgiro. Därtill kommer tjänsterna BG Direkt och Skattegiro. Bankgiro- och plusgirotbetalningar som

betalas i bankkontorens kassor hanteras antingen av Privatgirot AB eller av den enskilda banken. De Bankgirobetalningar som Privatgirot hanterar når mottagaren samma dag som uppdraget behandlas. Vad gäller PlusGirobetalningar når dessa mottagaren bankdagen efter den dag Privatgirot har behandlat uppdraget.

Privatgirot producerar och förmedlar varje år cirka 95 miljoner pappersbaserade betalningar. Utöver detta förmedlas även elektroniska betalningarna i form av Internetbetalningar.

Figur 3: Flöde för dokumentskanning

Privatgirot tar emot de inkommande dokumenten genom att öppna, skanna och arkivera dessa. Innehållet i dokumenten tolkas och därefter lagras dessa data, 99 procent av all data tolkas i denna process. Nästa moment är verifiering av tolkade data och att tolka de data som inte gått igenom föregående kontroll. Därefter skickar Privatgirot betalningsuppdragen vidare till BGC i form av datafiler. BGC hanterar clearing och tar fram avvecklingsunderlag för betalningsuppdragen på motsvarande sätt som för elektroniska betalningar.

Kontantuttag i uttagsautomat via EDB respektive Swedbank

Företaget EDB (tidigare CEKAB) utför auktorisation och clearing av kontantuttag via bankomater anslutna till EDB. Från EDB får BGC en sammanställning över varje deltagares totala skuld respektive totala fordran på övriga deltagare. BGC får även en liknande sammanställning från Swedbank som härrör från uttag i Uttagsautomat. Efter att ha registrerat dessa underlag beräknar BGC:s system varje deltagares nettoskuld eller nettofordran på övriga deltagare i respektive flöde. Clearingen av dessa flöden sker därmed som multilaterala netton och inte som bilaterala brutton. BGC skickar därefter avvecklingsunderlagen till RIX, där respektive deltagares nettoskuld eller nettofordran gentemot övriga deltagare i respektive flöde regleras över BGC:s RIX-konto.

Kortbetalningar via MasterCard

BGC hanterar MasterCard transaktioner på uppdrag av Nordea i rollen som settlement agent. Korttransaktionerna auktoriseras och clearas av MasterCard. Därefter skickar MasterCard en sammanställning över varje deltagares totala skuld respektive totala fordran på övriga deltagare till BGC. Denna information kommer som multilaterala nettopositioner och BGC:s ansvar ligger i att registrera respektive MasterCard-deltagares position samt att skicka underlaget för avveckling i RIX. Korttransaktionerna avvecklas därefter som multilaterala netton vilket innebär att respektive deltagares nettoskuld eller nettofordran gentemot övriga deltagare i MasterCard-flödet regleras över BGC:s RIX-konto.

Kontanthantering

När Riksbanken tar emot gamla sedlar och mynt, lämnar ut nya sedlar och mynt och när bankerna köper och säljer kontanter mellan varandra, uppstår skulder och fordringar mellan bankerna och gentemot Riksbanken. BGC tillhandahåller bankerna och Riksbanken en särskild kontanthanteringsprodukt för att reglera dessa skulder och fordringar. Information om betalningsuppdragen skickas till BGC flera gånger om dagen, varefter BGC utför clearing och sedan skickar avvecklingsunderlagen till RIX där betalningarna avvecklas.

E-produkter

Genom E-produkter erbjuder BGC tjänster som inte bygger på deltagande i BGCs betalningssystem. E-produkter tillhandahåller IT-infrastruktur inom e-tjänster för finansmarknaden samt utvecklar lösningar för säkra och effektiva digitala affärstransaktioner.

E-faktura

E-faktura handlar främst om förmedling av fakturainformation i elektroniskt format istället för i pappersformat. Syftet med tjänsten är att effektivisera faktureringen för fakturautställare och fakturahanteringen för fakturamottagare. I det första steget är det inte betalningstransaktionen i sig som förmedlas av lösningen utan det underlag i form av fakturainformation som krävs för att kunden ska kunna utföra betalningstransaktionen. BGC förmedlar därefter både betalningstransaktionen och betalningsinformation, dels till mottagaren av fakturan och dels tillbaka till utställaren av fakturan.

Scanning Solution

BGC Scanning Solution är ett komplement till e-faktura som möjliggör för företag att ta emot fakturor i elektronisk form. Denna produkt är outsourcad till Privatgirot som scannar och konverterar pappersfakturor till ett elektroniskt format. Företaget tar därefter emot fakturan direkt i sitt elektroniska fakturahanteringssystem.

PKI Services

BGC tillhandahåller inom ramen för PKI Services en tjänst för e-legitimation och säker identifiering via bolaget Finansiell ID-teknik BID AB. PKI Services är en stödjande infrastruktur som gör att BGC kan erbjuda säkra tjänster inom exempelvis elektronisk fakturering. Denna tjänst är även en del av infrastrukturen för e-legitimationen BankID som bankerna använder i sina produkter och tjänster för säker identifiering. PKI Services används utöver det av BGC för att säkerställa ursprung av betalningsavsändare och betalningsmottagare.

Clearing och avveckling

Flertalet av de betalningsprodukter som förmedlas via BGC clearas som bruttobelopp och avvecklas därefter över deltagarnas konton i RIX. Avvecklingen av betalningar i RIX är baserad på bruttoavveckling i realtid. Detta innebär att betalningar avvecklas omedelbart, en och en, under förutsättning att betalaren har tillräckligt med likviditet på sitt konto. Om så inte skulle vara fallet, läggs betalningen i kö till dess att tillräcklig likviditet har uppnåtts. För att avvecklingen ska ske smidigt, har deltagarna möjlighet att, mot fullgoda säkerheter, täcka sitt likviditetsbehov genom att låna i Riksbanken under dagen.

Ett mindre antal betalningsprodukter (MasterCard, Bankomat och Uttagsautomat) clearas som multilaterala netton. Dessa tre betalningsprodukter slås inte samman utan hanteras fristående i tre olika avvecklingsomgångar. Avvecklingen sker i RIX enligt principen "i sin helhet eller inte alls" även kallat "concurrent batch". Detta innebär att hela det multilaterala flödet avvecklas endast om samtliga deltagare har likviditet vid avvecklingstillfället. Om däremot en eller flera deltagare i det multilaterala flödet inte kan fullgöra sina betalningsskyldigheter avvecklas inte någon av deltagarnas transaktioner i det multilaterala flödet. Det finns förutbestämda avvecklingstidpunkter för varje betalningsprodukt och för vissa betalningsprodukter finns flera avvecklingstillfällen per dag (se princip IV).

För transaktioner som avvecklas i RIX nyttjar BGC fullmaktsmetoden vilket innebär att deltagaren ger BGC fullmakt att för deras räkning skicka avvecklingstransaktion till RIX. För betalningsuppdrag i euro mottar respektive betalande bank avvecklingsunderlag från BGC (betalarbanksmetoden) och skickar sedan dessa till TARGET2, direkt eller via sin kontoförande bank. När TARGET2 avvecklat transaktionerna meddelas BGC och mottagarbanken. BGC ansvarar därefter för att matcha och bekräfta att avvecklingen av betalningsuppdraget i euro har genomförts.

Utebliven avveckling

Med *ordinarie avvecklingsperiod* avses den tidsperiod som påbörjas vid den planerade avvecklingstidpunkten och som avslutas efter 30 minuter. Om en deltagare inte har tillfört tillräckligt med likviditet under ordinarie avvecklingsperiod påbörjas en *eskaleringsperiod*. Eskaleringsperioden avslutas i och med att avvecklingstransaktionerna makuleras alternativt avvecklas om likviditet tillförts kontot. För det bilaterala flödet makuleras avvecklingstransaktionerna när avvecklingsinstitutet stänger. För det multilaterala flödet makuleras dessa vid sista avtalade avvecklingstidpunkt, det vill säga klockan 15:00, alternativt då en deltagare anses vara fallerad. Eskaleringsperioden övergår då i en *fallissemangshanteringsperiod* vilket är den tidsperiod då fallissemang enligt fallissemangshantering i svenska kronor och fallissemangshantering i euro tillämpas. För en djupare inblick i det bilaterala- respektive multilaterala flödet se bilaga 2.

Hantering av fallissemang för bilaterala flöden

Betalningsprodukter som clearas bilateralt brutto har en ordinarie avvecklingsperiod om 30 minuter. Om en avveckling inte har kunnat genomföras under de 30 minuter som tillhör den ordinarie avvecklingsperioden påbörjas eskaleringsperioden som pågår till dess avveckling bekräftats, avvecklingsinstitutet (RIX) stänger eller då BGC blivit informerat om att ett fallissemang har uppstått. Under denna period kan deltagaren tillskjuta tillräckliga medel för att avvecklingen ska kunna genomföras. Har deltagaren inte möjlighet till det, anses denne vara fallerad.

Om ett fallissemang kan konstateras makuleras avvecklingstransaktionerna och deltagarens avvecklingsavtal sägs upp. I samband med detta blockerar BGC alla inkommande ännu ej införda transaktioner till eller från den fallerande deltagaren, inom 120 minuter. För de införda transaktionerna som tillhör den fallerande deltagaren och som inte kan avvecklas enligt ordinarie rutin tillämpas *urbackning*. Detta innebär att transaktioner som inte har kunnat avvecklas tas bort ur clearing- och avvecklingssystemet och den fallerade deltagaren ges möjlighet att återkreditera medlen på tidigare belastade kunders konton. Alla steg i fallissemangshanteringen utförs under samma dag som deltagaren fallerat.

Hantering av fallissemang för multilaterala flöden

Betalningsprodukter som clearas multilateralt netto har samma behandlingssteg för ordinarie avvecklingsperiod som produkter som clearas bilateralt brutto. För multilaterala flöden sker clearingberäkningarna i externa betalningssystem, för vilka BGC inte är huvudman. Dessa skickas sedan till BGC som skapar avvecklingstransaktioner. För varje deltagare skapas då en betalningsförpliktelse mot kollektivet av deltagare. Vid multilateral avveckling hanteras avvecklingstransaktionerna som en enhet och kan bara avvecklas "i sin helhet eller inte alls".

Även här inträder en eskaleringsperiod om en deltagare inte lyckas avveckla i tid. Till skillnad mot de bilaterala flödena avslutas eskaleringsperioden här vid en avtalad sista *avvecklingstidpunkt*, vilket inträffar klockan 15:00, alternativt då en deltagare anses vara fallerad. Därefter tillämpas fallissemangshantering med blockering och uppsägning av avtalet samt ett nytt avvecklingsförsök med betalningsansvar för icke fallerade deltagare. Detta görs genom att BGC beräknar de ej fallerande deltagarnas beloppsandel genom en i förväg uppsatt modell. Modellen baseras på hur stor andel av flödet som respektive deltagare utgör. En deltagare med större andel i flödet tar en större del av förlusten och vice versa.

Respektive kvarvarande deltagare betalar därefter in sin del av det multilaterala flödet, samt den framräknade andelen som deltagaren är skyldig att betala för den fallerande deltagarens avvecklingstotal. Flödet behandlas i en särskild avvecklingsomgång som endast används vid fallissemangshantering. Om det skulle vara så att en deltagare inte klarar av att fullfölja den extra avvecklingen ska även denne ses som fallerad och därmed inleds ytterligare en fallissemangshantering tills RIX stänger. Därefter görs inga ytterligare omräkningar, istället returneras avvecklingsunderlaget till respektive förssystem.

Betalningsstatistik

Antalet betalningar i BGC:s betalningssystem ökar i klart högre takt jämfört med föregående år då ökningstakten minskade något till följd av det sämre konjunkturläget. Under 2010 förmedlades totalt 861 miljoner betalningar genom BGC:s betalningssystem, vilket är en ökning med cirka 7 procent jämfört med 2009. Detta kan sättas i relation till den genomsnittliga ökningen mellan 2003-2010 på 9 procent.

Antalet betalningar via bankgiroprodukter har ökat med ett snitt på cirka 11 procent per år, under perioden 2003-2010. Betalningarna via Dataclearingen har ökat med ett snitt på cirka 5 procent per år, under motsvarande period. Antalet betalningar via Privatgirot har däremot minskat med ett snitt på cirka 2 procent per år under samma period. Diagrammet åskådliggör att antalet betalningar från Privatgiro och Dataclearing är relativt få jämfört med dem som förmedlas via bankgiroprodukterna.

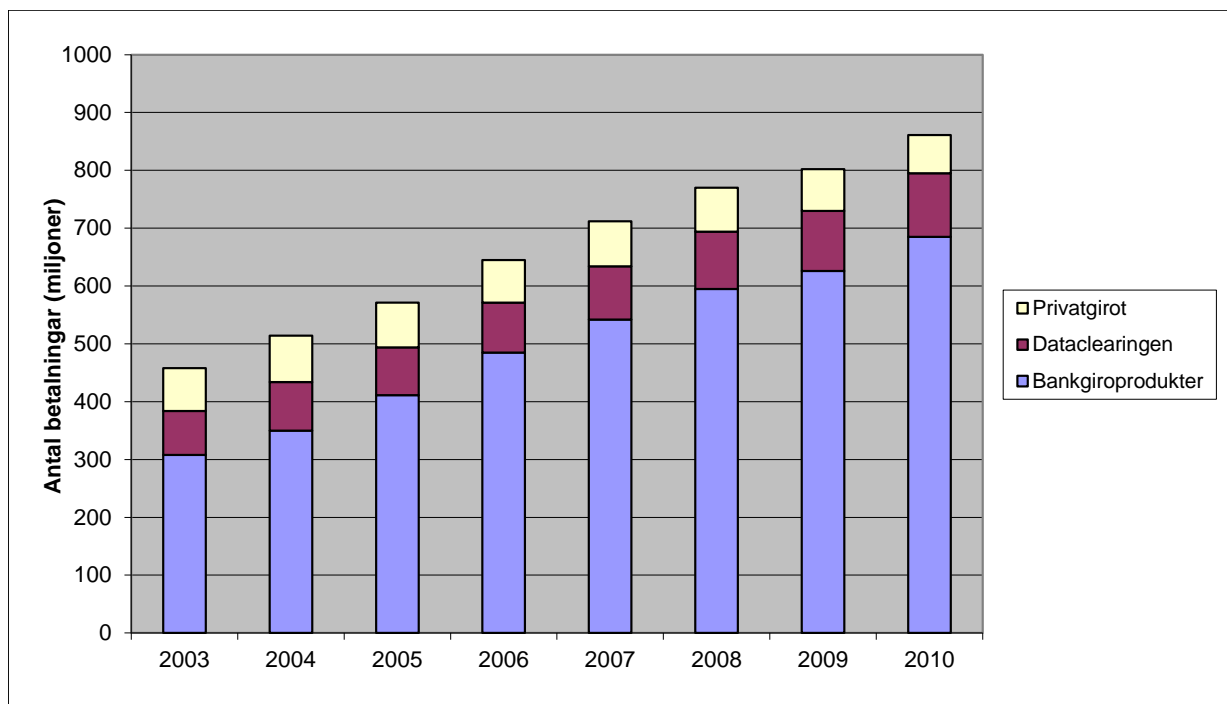

Diagram 1: Antal förmedlade betalningar genom BGC:s betalningssystem 2003-2010

I diagram 2 kan utläsas att den uppåtgående trenden bröts under 2009 och att det totala värdet av betalningar förmedlade genom BGC:s betalningssystem minskade för första gången sedan mätningarna startade år 2003. BGC:s förklaring till detta var att det berodde på minskad produktion och konsumtion till följd av det sämre konjunkturläget. Det totala värdet av de betalningar som processades genom BGC:s betalningssystem under 2010 uppgick till 9927 miljarder kronor. Detta var en ökning med 8 procent jämfört med 2009 och en ökning med 6 procent jämfört med 2008 vilket pekar på ett tillfälligt trendbrott under 2009.

I diagram 2 går att utläsa att värdet av betalningarna genom bankgiroprodukter och Dataclearing har ökat med ett snitt på cirka 8 procent per år, under perioden 2003-2010. Värdet av de betalningar som processas genom Privatgirot minskar för varje år som går och har totalt minskat med cirka 64 procent under motsvarande period. I diagrammet går även att utläsa att bankgiroprodukterna utgör det största värdet följt av Dataclearingen och att Privatgirots del av det totala värdet är mycket liten.

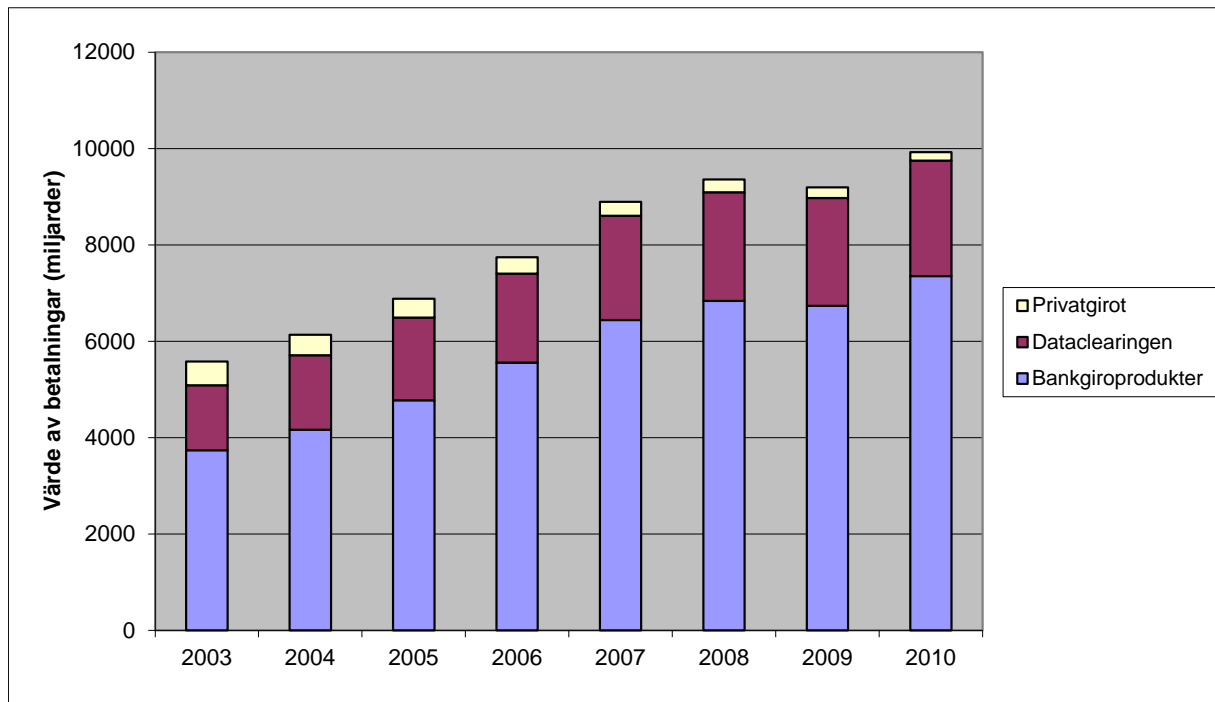

Diagram 2: Värdet av betalningar förmedlade genom BGC:s betalningssystem 2003-2010

Utveckling

Under 2010 har fokus legat på projekt Scandium som har startats för att hantera flytten av bankgiroprodukter och Dataclearingen till VocaLinks plattform.

Outsourcing av verksamhet till VocaLink

Under 2007 beslutade BGC att inleda ett samarbete om bankgiroprodukterna och Dataclearingen med brittiska VocaLink som bland annat är operatör av det brittiska massbetalningssystemet BACS. Syftet med samarbetet är att kunna erbjuda bankgiroprodukter till ett lägre pris samt att möta marknadens krav på nya betalningsprodukter. BGC kommer att behålla sin nuvarande roll gentemot bankerna, deras kunder och myndigheter.

I maj 2008 undertecknade BGC och VocaLink en "Master Services Agreement" (MSA) som reglerar outsourcingen av bankgiroprodukterna och Dataclearingen till VocaLink, varvid programmet med överflyttning påbörjades. VocaLink kommer i egenskap av leverantör att sköta IT-driften av bankgiroprodukterna och Dataclearingen.

Dataclearingen påverkas av samarbetet i och med att den är i behov av en ny teknisk plattform för att kunna behålla sin nuvarande funktionalitet. BGC och Bankföreningen tecknade under 2009 ett avtal om utvecklingen av funktionaliteten för Dataclearingen på VocaLinks plattform och för drift och förvaltning av det nya systemet. Driftsättning av Dataclearingen kommer att ske efter fas 2, dvs. efter att alla bankgiroprodukter har tagits i drift hos VocaLink.

Utveckling under 2010

I februari 2010 produktionssattes delar av fas 1 av Scandiumprojektet, dvs. emittentutbetalningarna. För det nya Autogiroet måste en del prestandaproblem åtgärdas. Därefter kommer en kundmigrering till VocaLinks plattform att ske under hösten 2011.

I fas 2 sker produktionssättning av resterande bankgiroprodukter, såsom Bankgiro Inbetalningar, Insättningsuppgift via Internet, Löner, Leverantörsbetalningar med mera. Efter produktionssättningen av dessa produkter, kommer det att ske en separat produktionssättning av Dataclearingen. Något fastställt datum för produktionssättningen av fas 2 finns det inte, då BGC och VocaLink inte är ense om kvaliteten i projektet och i det som hittills har levererats.

Arbetet framöver

Arbetet med programmet för överflyttning av bankgiroprodukterna och Dataclearingen har pågått kontinuerligt under 2010 men förseningar har gjort att milstolpar har senarelagts. Detta har fått till följd att även produktionssättningen till VocaLinks plattform som skulle ha skett i två faser har senarelagts. Senareläggningen av fas 1 såväl som av fas 2 beror på att projektet inte har uppnått den kvalitet som krävs för att komma vidare till nästa milstolpe.

Inför varje produktionssättning finns det både en testfas och en fas av parallell körning av bankgiroprodukterna inplanerad i programmet. Parallellkörningen sker med de gamla delarna av BGC:s betalningssystem och de nya delarna hos VocaLink. Parallellkörningarna görs för avstämning att allting fungerar och att det blir jämförbara resultat.

I och med produktionssättningen i februari 2010 tillämpas reglerna i MSA avseende drift. Från och med det datumet sker även drift av emittentutbetalningarna hos VocaLink samtidigt som projektarbetet i Scandium fortsätter till dess att alla bankgiroprodukter och Dataclearingen har flyttats över.

Rollerna mellan BGC och externa system som är kopplade till BGC:s betalningssystem påverkas inte av omläggningen av IT-driften till VocaLink. Idag är det Privatgirot som hanterar inläsning av ändringsblanketter i produkten Autogiro. I nya Autogiroet används inte blanketter för att göra uppdateringar. Detta innebär att Privatgirots inläsning av Autogiroblanketter kommer att minska i takt med kundmigreringen till nya Autogiroet för att sedan upphöra helt.

SEPA

År 2002 formulerade den europeiska bankindustrin en vision om en gemensam marknad för betaltjänster – Single Euro Payments Area (SEPA). SEPA har störst påverkan på länderna inom euroområdet, men banker från alla länder inom EU/EES samt Schweiz och Monaco deltar i SEPA-samarbetet.

SEPA reglerar i huvudsak tre betaltjänster och dessa är kontoöverföringar (SEPA Credit Transfer), autogireringar (SEPA Direct Debit) samt kortbetalningar (SEPA Cards Framework). Den 1 januari 2008 infördes SEPA Credit Transfers, för Sveriges del berörs därmed gränsöverskridande betalningar i euro. SEPA Direct Debit startade 1 november 2009 men eftersom det inte finns något autogiro för euro-betalningar i Sverige berörs inte det svenska autogiroet.

Tanken med SEPA är att kontoöverföringar ska kunna utföras på samma okomplicerade och kostnadseffektiva sätt till en annan bank i något av deltagarländerna som exempelvis mellan konton i två svenska banker. Samma sak gäller för autogireringar mellan företag och kunder i olika länder. Förutsättningen för att kontoöverföringar och autogireringar ska kunna ske på detta sätt är att bankkontonummer och bankadress anges i IBAN-format respektive med BIC- adress. Förkortningarna

står för International Bank Account Number respektive Bank Identifier Code och bygger på internationell standard. För att ett betalningsmeddelande ska vara SEPA-anpassat ska det även baseras på ISO 20022-standarderna i XML-format.

Eftersom SEPA enbart kommer att ha inverkan på betalningar som görs i euro påverkas i stort sett inga nationella betalningar i Sverige. De betalningar som påverkas kommer att vara de som görs i euro mellan Sverige och något av EMU-länderna eller vice versa. BGC:s betalningssystem hanterar betalningar i svenska kronor och inhemska eurobetalningar, däremot hanteras inga gränsöverskridande betalningar i dessa system. Med andra ord kommer SEPA:s påverkan på BGC till en början att vara mycket liten.

Metod

Utvärderingen bygger på frågor som Riksbanken och Finansinspektionen har ställt till BGC. Frågorna har formulerats med "Core Principles for Systemically Important Payment Systems" som utgångspunkt.

Den internationella standarden "Core Principles for Systemically Important Payment Systems" (CPSIPS) är framtagen av G10-ländernas centralbanker inom ramen för Bank for International Settlements (BIS). Principerna består av tio rekommendationer som systemviktiga betalningssystem förväntas uppfylla. Dessa principer är den allmänt accepterade måttstocken vid utvärderingar av sådana system och de används av centralbanker över hela världen.

Principerna är främst utarbetade för system för stora betalningar. De kan även tillämpas på massbetalningssystem om systemet används i stor omfattning och det finns få alternativa system. En viktig aspekt är också risken för att förtroendet för betalningssystemet som helhet kan skadas allvarligt om systemet skulle haverera. Såväl kriteriet om att "systemet ska användas i stor omfattning" som villkoret att "få alternativa system finns tillgängliga" samt att det kan "skada förtroendet för betalningssystemet som helhet" uppfylls av BGC:s betalningssystem.

De Core Principles som har bedömts är I, II, III, IV, V, VI, VII, IX och X. Då inte alla bankgiroprodukter och Dataclearingen har flyttats över till VocaLinks plattform har Riksbanken och Finansinspektionen valt att inte utvärdera Core Principle VIII som handlar om systemets effektivitet.

Att BGC:s betalningssystem uppfyller de "Core Principles" de utvärderas efter är hela tiden i fokus för den löpande övervakning och tillsyn, som Riksbanken respektive Finansinspektionen bedriver utöver arbetet med denna utvärdering. Riksbanken och Finansinspektionen följer även projekt Scandium genom att ta del av månadsvis respektive veckovis rapportering samt genom att delta i kvartalsvisa möten med BGC.

Princip I

“The system should have a well founded legal basis under all relevant jurisdictions.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip I är uppfylld.

Överväganden

Lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden innehåller de regler som gäller för BGC:s verksamhet som clearingorganisation generellt. I lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden finns bestämmelser om när ett betalningsuppdrag inte längre kan återkallas, vilket är när det har införts i systemet. I BGC:s avvecklingsavtal och rutinbeskrivning finns det regler och tidpunkter om när ett betalningsuppdrag anses vara infört i systemet och således inte längre kan återkallas av vare sig deltagare eller tredje man. Reglerna i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden tillsammans med BGC:s avvecklingsavtal och rutinbeskrivning skapar en klarhet för deltagarna i systemet kring när ett betalningsuppdrag kan respektive inte kan återkallas.

Av reglerna i lagen om avvecklingssystem samt BGC:s avvecklingsavtal framgår det att svensk lag ska vara tillämplig på systemet. I och med att jurisdiktionen är definierad och bestämd, vet deltagarna om vilket lands regler de har att underkasta sig.

Enligt Riksbankens och Finansinspektionens bedömning innehåller svensk lagstiftning tillräckligt stöd för den verksamhet som bedrivs av BGC.

Beskrivning

Nationell lagstiftning

Lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (VpML)

BGC har av Finansinspektionen fått tillstånd att bedriva clearingverksamhet enligt VpML och står därför under Finansinspektionens tillsyn. Utöver clearingverksamhet får BGC bara driva sådan verksamhet som har nära samband med den. Driften av Bankgirot anses ha ett nära samband med clearingverksamhet och behöver därför inget särskilt tillstånd. Men Bankgirot är också ett generellt betalsystem såsom det definieras i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och lagen (2010:751) om betaltjänster. Detta har föranlett separata deltagarkrav för Bankgirot respektive för clearing- och avvecklingstjänsten. BGC har av Finansinspektionen även fått tillstånd att som sidoverksamhet bedriva verksamhet med säker identifiering (PKI Services) och med elektronisk faktura, inklusive Scanning Solution.

Enligt VpML ska BGC bedriva sin verksamhet hederligt, rättvist och professionellt och tillämpa principerna om fritt tillträde och neutralitet. Detta innebär att var och en som uppfyller villkoren i VpML och BGC:s deltagarkrav för clearing- och avvecklingstjänsten får bli deltagare. BGC är även skyldig att tillämpa sina regler på ett enhetligt sätt gentemot alla deltagare.

BGC ska ha ändamålsenliga regler för hur clearingverksamheten ska gå till, något som kontrolleras såväl vid tillståndsprövningen som i den löpande tillsynen. Finansinspektionen har tillsyn över att BGC bedriver sin verksamhet i enlighet med VpML, andra författningar som reglerar BGC:s verksamhet, bolagsordningen samt stadgar, reglementen eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar BGC:s verksamhet. BGC har även en lagstadgad upplysningsskyldighet gentemot Finansinspektionen.

Som en del av tillsynen kan Finansinspektionen genomföra platsundersökning hos BGC, förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av företaget samt sammankalla styrelsen. Finansinspektionen får även begära att styrelsen kallar till extra bolagsstämma.

Utöver detta har Finansinspektionen en löpande tillsyn över BGC med bl.a. regelbundna tillsynsmöten där man går igenom verksamhet, organisation och förändringar i dessa, finansiell utveckling, nya produkter, driftläge, systemfrågor, störningar med mera.

Lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden (lagen om avvecklingssystem)

BGC:s avvecklingssystem har godkänts av Finansinspektionen i samråd med Riksbanken och anmälts till Europeiska kommissionen i enlighet med lagen om avvecklingssystem. Lagen bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv 1998/26/EG om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (Finalitydirektivet).

Ett avvecklingssystem ska ha tillfredsställande gemensamma regler och standardiserade arrangemang för att utföra överföringsuppdrag. Avvecklingssystemet ska även ha regler som anger att svensk lag ska vara tillämplig på systemet.

Enligt lagen om avvecklingssystem gäller ett betalningsuppdrag mot tredje man även om ett kollektivt konkursförfarande har inletts mot en deltagare i ett anmält avvecklingssystem. Detta under förutsättning att uppdraget har införts i systemet innan beslutet om konkursförfarandet meddelades. Ett betalningsuppdrag får inte återkallas av en deltagare i ett anmält avvecklingssystem eller av en tredje man efter den tidpunkt som anges i systemets regler.

Deltagarna i systemet ska kunna förlita sig på att inte någon annan deltagare eller utomstående kan förhindra avvecklingen av ett betalningsuppdrag. Lagen om avvecklingssystem reglerar inte giltigheten av den underliggande transaktionen. Detta utesluter inte att deltagaren eller tredje man, till exempel en konkursförvaltare, kan ha rätt att återkalla eller på annat sätt stoppa transaktionen hos den slutliga mottagaren även om återkallelse av överföringsuppdraget, i enlighet med systemets regler, inte längre är möjligt. En sådan återkallelse får inte leda till att avvecklingen i systemet förhindras, utan en eventuell återgång av prestationen får ske i efterhand. Det är således avvecklingen i systemet som skyddas och inte transaktionen som sådan.

I avtalet om BGC:s clearing- och avvecklingstjänst med tillhörande bilaga/rutinbeskrivning, anges när ett betalningsuppdrag anses vara infört i BGC:s betalningssystem och när ett sådant betalningsuppdrag inte längre kan återkallas.

Lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument (LHF)

I LHF anges att en avräkning av förpliktelser mellan två eller flera deltagare i ett anmält avvecklingssystem gäller mot konkursboet och mot borgenärerna i konkursen, om avräkningen har skett i enlighet med systemets regler. Dess regler ska prövas av den myndighet i varje land som prövar och anmäler ett avvecklingssystem. I Sverige är det Finansinspektionen som gör det. Bestämmelsen i LHF gäller även det system som drivs av BGC.

Lag (2010:751) om betaltjänster (lag om betaltjänster)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/64/EG av den 13 nov 2007 om betaltjänster på den inre marknaden har implementerats i svensk rätt genom införandet av lagen om betaltjänster som trädde i kraft den 1 augusti 2010. Enligt lagen ska den som ansvarar för ett betalningssystem, såsom BGC gör för Bankgirot, se till att reglerna om tillträde till betalningssystemet är objektiva, icke-diskriminerande och proportionella. Reglerna får inte hindra tillträde i större utsträckning än vad som

är nödvändigt för att skydda mot särskilda risker, såsom avvecklingsrisk, operativ risk och affärsrisk och för att skydda betalningssystemets finansiella och operativa stabilitet.

Kravet på objektivitet, icke-diskriminering och proportionalitet innebär bland annat att BGC

- inte får ställa krav på betaltjänstleverantörer som begränsar dessas faktiska deltagande i andra betalningssystem,
- inte får införa regler som diskriminerar mellan betaltjänstleverantörer med tillstånd eller mellan registrerade betaltjänstleverantörer i fråga om rättigheter, skyldigheter och befogenheter, samt
- att tillträdet till betalningssystem inte får begränsas på grundval av institutets status.

En betaltjänstleverantör som är en juridisk person får inte nekas tillträde till ett betalningssystem, om betaltjänstleverantören uppfyller sådana krav för tillträde till betalningssystemet som uppställts i enlighet med lagen och BGC:s deltagarkrav.

Bestämmelserna om tillträde till betalningssystem gäller inte för betalningssystem som avses i lagen om avvecklingssystem.

Bankgirot är ett generellt betalsystem enligt definitionen i lagen om betaltjänster och lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Med generella betalsystem avses system för förmedling av betalningar från ett stort antal från varandra fristående betalare avsett att nå ett stort antal från varandra fristående slutliga betalningsmottagare.

Bestämmelsen om tillträde till generella betalningssystem innebär inte ett tillträde per automatik, utan systemägarna får ställa upp nödvändiga krav och villkor om kapitalstyrka, interna riskhanteringsprocesser och annat som krävs för att skydda systemets stabilitet. I samband med tillkomsten av lagen om betaltjänster har BGC infört nya deltagarkrav för Bankgirot som uppställer just sådana krav som nämns i föregående mening. BGC har även ändrat deltagarkraven för clearing- och avvecklingstjänsten. Som framgår av ovan, så innefattar reglerna om tillträde till betalningssystem inte sådana betalningssystem som omfattas av lagen om avvecklingssystem, varför ett betalningsinstitut inte bereds tillträde till clearing- och avvecklingstjänsten. Betaltjänstleverantörer som inte är banker, kommer att utnyttja clearing- och avvecklingstjänsten som indirekta deltagare, det vill säga, de behöver ingå ett avtal med en direkt deltagare som åtar sig att å deras vägnar säkerställa att clearing och avveckling äger rum och som gentemot BGC och deltagarkollektivet kommer svara för den indirekta deltagaren som för egen räkning.

Bankgirots regelverk

Bankgirots regelverk består av huvudsakligen bilaterala avtal mellan BGC och deltagarna. En direkt deltagare tecknar Bankgirots huvudavtal, som innehåller de grundläggande bestämmelserna, produktavtal, serviceavtal och driftavtal. I produktavtalet specificeras vilka bankgiroprodukter respektive deltagare nyttjar. Driftavtalet anger leveranstider, kvalitet, reservrutiner, uppföljning med mera. Serviceavtalet anger servicenivån, som exempelvis svarstider och innehåll i olika servicetjänster. Deltagande i clearing- och avvecklingstjänsten, föranleder att ett avtal om BGC:s clearing och avvecklingstjänst (avvecklingsavtal), tecknas. Avvecklingsavtalet ingår då i Bankgirots regelverk. I avvecklingsavtalet beskrivs hur clearing och avveckling sker i normalfallet, liksom vid störningar, samt hur ansvaret fördelas vid störningar och fallissemang. Utöver avtalen finns det en del andra regelverksdokument som inte materialiserar sig i avtalsform men som likväl ingår i regelverket och ska följas av alla deltagare. Exempel på sådana dokument är rutinbeskrivningar. En direkt deltagare i Bankgirot som agerar ombud för en indirekt deltagare ingår även avtal om anslutning av indirekt deltagare. Av samtliga avtal framgår att de ska tolkas och tillämpas i enlighet med svensk rätt.

■ För deltagarna i Bankgirot fungerar BGC som en underleverantör av de erbjudna bankgiroprodukterna. BGC har således inget eget kontraktsförhållande till de privatpersoner och företag som utnyttjar Bankgirots betalningstjänster.

Regelverk för clearing- och avvecklingstjänsten

BGC hanterar även betalningsprodukter som inte är bankgiroprodukter och där auktorisationen och i vissa fall även delar av clearingens utförs i externa betalningssystem. Deltagare som använder dessa betalningsprodukter måste delta i clearing- och avvecklingstjänsten hos BGC. Direkta deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten ingår avvecklingsavtal, avtal om Clearinginformationssystemet och driftavtal. En direkt deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten kan agera ombud för ett annat institut som då blir indirekt deltagare. Detta avtalas mellan den direkta deltagaren och BGC i en bilaga till avvecklingsavtalet.

Externa regelverk

För betalningsprodukter med externa ägare som nyttjar BGC:s clearing- och avvecklingstjänst, tecknar deltagaren och den externa part som är produkt- eller systemägare, ett särskilt avtal som reglerar respektive betalningsprodukt.

Princip II

■ “The system’s rules and procedures should enable participants to have a clear understanding of the system’s impact on each of the financial risks they incur through participation in it.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip II är uppfylld.

Överväganden

Avvecklingsavtalet med tillhörande bilaga/rutinbeskrivning innehåller förutsättningarna för att clearing ska komma till stånd och vad som händer när en deltagare uppvisar bristande likviditet. Det föreligger ett riskmoment vid avvecklingen av de multilaterala flödena då detta genererar en nettofordran/nettoskuld mellan deltagarna. Avvecklingen sker enligt "concurrent batch" principen, vilket innebär att hela det multilaterala flödet avvecklas endast om samtliga deltagare har likviditet vid avvecklingstillfället. Skulle så inte vara fallet och den deltagare som saknar likviditet inte kan uppbringa sådan, anses deltagaren vara fallerad. Resterande, icke fallerade deltagare övertar då betalningsansvaret för den fallerade deltagarens andel. Detta regleras i en bilaga till avvecklingsavtalet nämnt rutinbeskrivningen. Den mest framstående risken är således likviditetsrisken i de multilaterala flödena. För en mer ingående beskrivning av det multilaterala flödet och de risker som kan uppstå, se CP V.

När det gäller Bankgirot, är systemet så konstruerat på ett sådant sätt att de operationella riskerna ska minimeras. Likviditets- och kreditrisker bärs av deltagarna själva och härrör således inte från deltagande i systemet. En direkt deltagare i Bankgirot som agerar ombud för en indirekt deltagare gör detta på egen risk och för egen räkning och svarar såsom för egen skuld gentemot BGC och övriga deltagare för den skada den indirekta deltagaren kan åsamka dessa. Huvudavtalet innehåller regler om ansvarsfördelning och ansvarsbegränsningar, bland annat BGC:s generella ansvarsbegränsning.

Beskrivning

De regelverk som deltagarna behöver ha vetskap om för att kunna bedöma de finansiella risker de exponerar sig för genom deltagande i BGC:s betalningssystem är avvecklingsavtalet med rutinbeskrivning, huvudavtalet samt produktavtalet inklusive produktbeskrivningarna. Finns det motstridigheter mellan huvudavtalet och avvecklingsavtalet, har avvecklingsavtalets bestämmelser företräde. För en mer ingående beskrivning av BGC:s regelverk, se CP I.

BGC har haft möten med deltagarna i clearing- och avvecklingstjänsten för att försäkra sig om att dessa förstår innebörden av avtalen och fungerande procedurer samt är medvetna om systemet och sina åtaganden i det. Syftet har även varit att skapa medvetenhet om risken för spridning av problem till andra deltagare om inte regelverket följs avseende till exempel format och tidpunkter. BGC ville även skapa insikt om compliance- och riskfrågor i systemet och då särskilt i clearingtjänsten. Mötena har regelmässigt genomförts då någon deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten inte har lyckats skapa avvecklingsutrymme i tid. Vid sådana tillfällen har BGC också begärt en skriftlig redogörelse för händelsen och svar på vilka åtgärder deltagaren vidtagit för att störningen inte ska inträffa igen.

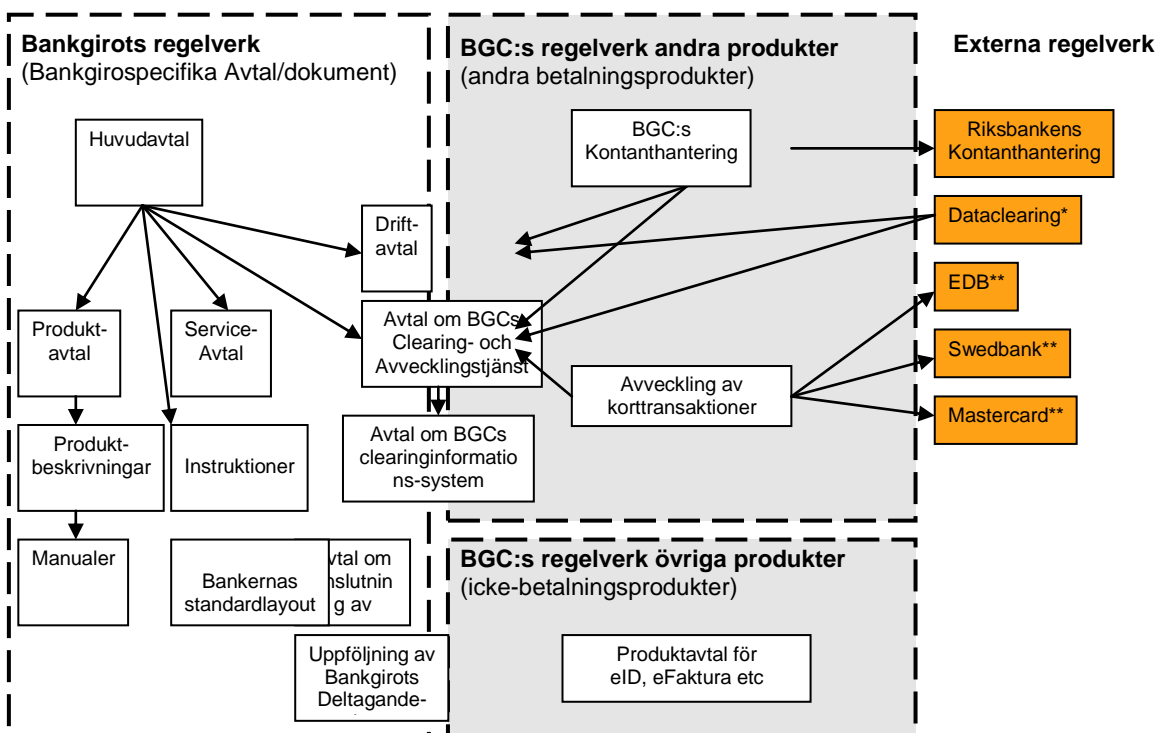
I samband med anslutning av nya deltagare till Bankgirot eller till clearing- och avvecklingstjänsten har BGC en genomgång av regelverket med den tillträdande deltagaren.

Med anledning av att kretsen av deltagare som bereds tillträde till Bankgirot har utvidgats i och med ikraftträdandet av lag om betaltjänster, har BGC ändrat deltagarkraven för Bankgirot. I samband med det fann BGC också anledning att se över deltagarkraven för clearing- och avvecklingstjänsten. BGC har med anledning av de nya deltagarreglerna för både Bankgirot och för clearing- och avvecklingstjänsten haft möten med deltagarna där man har informerat om dessa.

BGC kommer att ändra sin årliga uppföljning för att säkerställa att alla deltagare i Bankgirot och clearing- och avvecklingstjänsten uppfyller deltagarkraven. Deltagarna kommer att få frågor som de måste besvara och beskriva hur de uppfyller deltagarkraven. Mot bakgrund av de beskrivningar som deltagarna lämnar in, kommer BGC att göra en bedömning av hur deltagarkraven uppfylls. Detta är skillnad mot tidigare år då man enbart begärde in en skriftlig bekräftelse från respektive deltagare på att villkoren för deltagande uppfylldes.

Deltagarna har också en upplysningskyldighet gentemot BGC, till exempel om det inträffar händelser som påverkar deltagarkraven.

BGC:s avtal ger deltagarna förutsättningar att förstå de finansiella risker som uppstår när man deltar i Bankgirot eller BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. Dock bör BGC vara tydligare med de risker som den multilaterala avvecklingen för med sig.

* Utöver Drift- och Avvecklingsavtal med BGC tecknar Deltagare avtal med "produktägaren" för Dataclearingen: Svenska Bankföreningen

** Avtal mellan System-/Produktägare och deltagande banker

Figur 4: Skiss över regelverk

Princip III

“The system should have clearly defined procedures for the management of credit risks and liquidity risks, which specify the respective responsibilities of the system operator and the participants and which provide appropriate incentives to manage and contain those risks.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip III är uppfylld.

Överväganden

Även om betalningsflödena via BGC i regel utgör en relativt liten del av bankernas totala flöden, ger avvecklingsavtalet incitament för deltagarna att vara noggranna med sin likviditetshandling. Avtalet ställer tydliga krav på deltagarna att ha tillräckligt med likviditet på sitt konto i RIX. Deltagaren kan se det bruttobelopp som de ska betala och erhålla i Clearinginformationssystemet CIS eller motsvarande, minst 15 minuter före avtalad avvecklingstidpunkt. Om inte deltagaren tillför likviditet påbörjas en eskaleringsperiod som följs av en fallissemangshandlingsperiod. Avvecklingsavtalet ger därmed en deltagare som inte kan fullgöra sina skyldigheter på grund av likviditetsproblem begränsat med tid att genomföra avveckling.

Om deltagaren inte kan fullgöra sina skyldigheter kan konsekvenserna bli betydande eftersom dennes avvecklingsavtal då automatiskt upphör. Utan avvecklingsavtal har deltagaren inte längre rätt att delta i BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. Deltagaren kan därmed inte utföra betalningar för egen eller sina kunders räkning via Bankgirot eller för övriga flöden som omfattas av avvecklingsavtalet, som till exempel Dataclearingen, Bankomat, Uttagsautomat och MasterCard.

I och med att stora delar av flödet avvecklas bilateralt brutto och att fallissemangshandlingsrutiner finns uppsatta är kreditriskerna mycket begränsade. RIX-systemet tillhandahåller även likviditetssparande och effektiv avveckling, genom en funktion som kontinuerligt söker efter transaktioner som kan avvecklas, samt ger även möjligheten att reservera likviditet till en specifik avveckling, vilket medverkar till en låg likviditetsrisk.

Beskrivning

Merparten av de betalningsprodukter som förmedlas via BGC clearas som bilaterala brutton och avvecklas över deltagarnas konton i RIX för kronor, alternativt direkt eller via sin kontoförande bank i TARGET2 för euro. RIX-systemet ger även möjligheten att genomföra avvecklingen på ett resurseffektivt sätt där deltagaren inte behöver tillföra mer likviditet än vad som krävs. Om en deltagare inte kan fullgöra sina skyldigheter inom angiven tid, inleds en fallissemangshandlingsperiod. Denna procedur genomförs under samma dag som deltagaren fallerar.

Ett mindre antal betalningsprodukter (MasterCard, Bankomat och Uttagsautomat) clearas multilateralt netto enligt principen ”i sin helhet eller inte alls” och avvecklas över BGC:s konto i RIX. Om en deltagare inte kan fullgöra sina skyldigheter, inom angiven tid, inleds även här en fallissemangshandlingsrutin. I avvecklingsavtalet finns regler specificerade för fördelning av förlusterna vid denna typ av situation. Även denna procedur genomförs under samma dag som deltagaren fallerar.

För en djupare inblick i ovan nämnda fallissemangshandlingsrutiner hänvisas till den inledande delen och kapitlet ”Clearing och avveckling”.

Princip IV

■ "The system should provide prompt final settlement on the day of value, preferably during the day and at a minimum at the end of the day."

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip IV är uppfylld.

Överväganden

Enligt princip IV ska avveckling ske samma dag som systemet har tagit emot och accepterat betalningsuppdraget för avveckling. Definitionen av ett accepterat uppdrag är att detta har godkänts av systemets kontrollfunktioner. I de situationer där systemet tillämpar kontrollfunktioner före avvecklingsdagen, exempelvis vid fördebiterade betalningsuppdrag, medger princip IV att minimikravet på avveckling under samma dag, gäller från det att systemet öppnats på själva avvecklingsdagen.

BGC utför clearing och avveckling för det bilaterala och multilaterala flödet under samma dag som betalningsuppdraget har fått positivt besked på utförd täckningskontrollförfrågan. Fördebiterade betalningar clearas och avvecklas senast dagen efter att de har täckningskontrollerats och godkänts av något av de externa betalningssystemen. Ett eventuellt fallissemang hanteras också under samma dag i enlighet med uppsatt fallissemangshanteringsrutin. Alla typer av betalningsprodukter som processas genom BGC uppfyller således kravet om avveckling samma dag som betalningen har tagits emot och registrerats för avveckling. Detta är en viktig förutsättning för att bibehålla en låg likviditets- och kreditrisk i systemet.

Beskrivning

Betalningsflöden som förmedlas via BGC avvecklas minst en gång om dagen. Antalet dagliga avvecklingsomgångar för de olika betalningsprodukterna anges nedan. Inom parentes anges om avvecklingen sker i euro och/eller som multilateralt netto. Ingen angivelse betyder bilateral bruttoavveckling i kronor.

En gång per dag:

Bankgirobetalningar (Leverantörsbetalningar, Löner, Autogiro, m.fl.)
Bankgirobetalningar (EUR) (Leverantörsbetalningar)
Bankomat (multilateralt netto)
MasterCard (multilateralt netto)
Uttagsautomat (f.d. Minuten) (multilateralt netto)

Tre gånger per dag:

Bankgirobetalningar (Blankettbetalningar via Privatgirot)
Bankgirobetalningar (Internetbankbetalningar)
Bankgirobetalningar (EUR) (Internetbankbetalningar)

Fyra gånger per dag:

Bankgirobetalningar (Emittentutbetalningar)
Bankgirobetalningar (EUR) (Emittentutbetalningar)
Dataclearing

Fem gånger per dag:

■ BGC:s kontanthanteringsprodukt, som även har en sjätte avvecklingsomgång, vilken endast är avsedd för transaktioner där Riksbanken är betalande part.

Avvecklingen

Avvecklingstidpunkterna för de olika betalningsprodukterna är jämt fördelade över dagen mellan klockan 07:15 och 16:20.

Betalningsprodukter som clearas bilateralt brutto, avvecklas över deltagarnas konton i RIX för kronor, alternativt direkt eller via sin kontoförande bank i TARGET2 för euro. Betalningsprodukter som clearas multilateralt netto avvecklas över BGC:s RIX-konto – för deltagare med nettoskulder överförs likvida medel till BGC:s RIX-konto och vid avtalad avvecklingstidpunkt görs avvecklingen i sin helhet i enlighet med principen "i sin helhet eller inte alls".

Täckningskontroll

Före avvecklingen görs för merparten av betalningsprodukterna en täckningskontroll, där BGC skickar debiteringsunderlag till betalarnas banker för att kontrollera att betalarna har täckning på sina konton. Under tiden för täckningskontroll har deltagaren möjlighet att stoppa hela betalningsuppdraget eller vissa enskilda betalningar. De betalningar som BGC benämner "avgående betalningar bank" är "fördebiterade" och kräver därmed ingen särskild täckningskontroll före avvecklingen.

Senaste inleveranstidpunkt

Senaste inleveranstidpunkt till BGC är definierad per betalningsprodukt. Betalningsprodukter som BGC utför både täckningskontroll och debitering för levereras senast mellan klockan 17:00 och 23:00, en bankdag före avvecklingsdagen. Lönebetalningar utgör ett undantag, för dessa måste uppdraget vara BGC tillhanda senast klockan 19:00 två bankdagar före avvecklingsdagen. På avvecklingsdagen utför BGC täckningskontroll, clearing och avveckling av samtliga betalningar.

Fördebiterade betalningsprodukter täckningskontrolleras och godkänns av något av de externa betalningssystemen en bankdag före avvecklingsdagen. På avvecklingsdagen processas betalningarna i BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. För vissa av de fördebiterade betalningsprodukterna är det även möjligt att utföra både täckningskontroll och avveckling under samma dag, det vill säga på avvecklingsdagen.

Fallissemangshantering för bilateral bruttoavveckling

Alla steg i fallissemangshanteringen utförs under dag 1, det vill säga samma dag som deltagaren fallerat. För en djupare inblick i fallissemangshanteringsrutinen av bilateral bruttoavveckling hänvisas till den inledande delen och kapitlet "Clearing och avveckling".

Princip V

“A system in which multilateral netting takes place should, at a minimum, be capable of ensuring the timely completion of daily settlements in the event of an inability to settle by the participant with the largest single settlement obligation.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip V är till stor del uppfylld.

Överväganden

Fallissemangshanteringen för det multilaterala nettoflödet hanteras under samma dag. Det innebär att BGC kan tillföra likviditet och därmed slutföra avvecklingen av flödet senast i slutet av avvecklingsdagen. Förfarandet är därmed förenligt med princip V, som har som minimikrav att system som hanterar multilaterala nettoflöden ska utföra avveckling under samma dag, även om den största deltagaren har fallerat.

De multilaterala flödena avseende korttransaktioner från Europay/MasterCard har ökat kraftigt mellan 2007 och 2010, från en tidigare låg nivå. Under en helg med hög volym av transaktioner har den totala omsättningen dubblats från totalt cirka 357 miljoner kronor 2007 till cirka 688 miljoner kronor 2010. Under en helg med hög volym har flödet från den deltagare som har största nettoskuld avseende korttransaktioner från Europay/Mastercard mer än sjufaldigats, från 76 miljoner kronor till 565 miljoner kronor, mellan 2007 och 2010.

Det finns inte någon pool av säkerheter för att säkerställa avvecklingen. Det finns inte heller några limiter för deltagarnas bruttopositioner gentemot varandra. Detta innebär att oavsett storlek på det belopp den fallerande deltagarens skuld utgör och oavsett hur många deltagare som fallerar, förutsätts övriga deltagare i det multilaterala flödet kunna bidra med den likviditet som saknas.

Det är därför av stor vikt att klargöra samtliga aktörers funktion och skyldighet för clearing och avveckling av transaktioner från Europay/Mastercard. Av den anledningen bör BGC i samarbete med Nordea i rollen som settlement agent upprätta en tydlig beskrivning av detta arrangemang som därefter delges samtliga deltagare.

Med anledning av det ökade multilaterala flödet avseende korttransaktioner bör BGC vara tydligare i sin information angående den likviditetsrisk som respektive deltagare tar. Varje deltagare bör vara väl medveten om storleken på den likviditet de förväntas bidra med i händelse av att den största deltagaren fallerar. BGC bör även informera deltagarna om alternativa fallissemangsarrangemang för det multilaterala flödet som kan minska denna likviditetsrisk.

Beskrivning

Avvecklingen av de multilaterala flödena från Europay/MasterCard sker över BGC:s RIX-konto på uppdrag av Nordea. Deltagare som har en nettoskuld i förhållande till övriga deltagare i flödet betalar till BGC:s RIX-konto. De deltagare som har en nettofordran i förhållande till övriga deltagare i flödet erhåller betalning från BGC.

Skulle någon deltagare inte kunna fullgöra sin skyldighet, tillämpas en avtalad fallissemangshanteringsrutin. Denna går ut på att kvarvarande deltagare delar på den fallerade deltagarens skuld enligt en överenskommen ordning. En mer ingående beskrivning av detta ges i den inledande delen, under kapitlet "Clearing och avveckling".

Princip VI

■ “Assets used for settlement should preferably be a claim on the central bank; where other assets are used, they should carry little or no credit risk and little or no liquidity risk.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip VI är uppfylld.

Överväganden

Tillgångar som används för avveckling är fordringar på Riksbanken eller Europeiska centralbanken (ECB).

Beskrivning

Samtliga BGC:s betalningsprodukter avvecklas i centralbankspengar. Betalningar avvecklas i RIX eller i Target 2.

Princip VII

“The system should ensure a high degree of security and operational reliability and should have contingency arrangements for timely completion of daily processing.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip VII är till stor del uppfylld.

Överväganden

Överflytten av drift, förvaltning och utveckling av bankgiroprodukterna samt Dataclearingen till VocaLink har skjutits upp ett flertal gånger vilket resulterat i att projektet i dagsläget är över ett år försenat. Den försening som har uppstått för med sig ett flertal operativa risker för BGC:s befintliga verksamhet. Dessa risker tenderar att öka ju längre slutdatumet för överflytten skjuts framåt i tiden.

BGC är tvungna att fortsätta drifva bankgiroprodukterna och Dataclearingen under den tid som fortlöper fram till dess att de är produktionssatta i VocaLinks system. För att underlätta överflytten till VocaLink har BGC valt att inte göra någon ny- eller vidareutveckling av de tjänster och produkter som berörs. Det kan leda till att dessa produkter och tjänster blir eftersatta. Det kan också leda till att BGC hittar tillfälliga systemlösningar för att stödja dessa produkter och tjänster, som även kan innehålla riskfyllda manuella moment.

BGC:s uppsättningar för att säkerställa redundanta system samt befintliga kontinuitetslösningar har beskrivits i tidigare utvärderingar. Det är av stor vikt att dessa kontinuitetslösningar underhålls och inte avvecklas innan hela överflytten till VocaLink är slutförd. En felaktig hantering av detta kan resultera i höga systemrisker.

I samband med att BGC beslutade om att lägga över stora delar av sin verksamhet till VocaLink togs beslut om att outsourca avdelningen för systemutveckling till ett externt företag. Utöver detta är vissa delar av BGC:s betalningssystem beroende av tredjepartslicenser som måste förlängas allt eftersom projektet försenas. Detta innebär att BGC är starkt beroende av ett flertal externa aktörer för fortsatt drift av sitt befintliga system.

Den kraftigt försenade överflytten till VocaLinks systemplattform leder till ett ökat resursbehov på bekostnad av minskade resurser till produktutveckling. De löpande kostnaderna är höga och resulterar i att de uppsatta kostnadsmålen inte följs. Med anledning av det är risken stor att de kostnadsbesparingar som BGC utlovat till deltagarna skjuts på framtiden.

Sammantaget leder dessa operativa risker till förtroendeproblem för BGC. BGC bör därför ställa högre krav på VocaLink och den projektorganisation som bedriver projektet. Det är av stor vikt att snarast presentera en hållbar tidsplan som båda parter kan leva upp till för att bibehålla förtroendet hos ägare, deltagare och övriga intressenter.

Beskrivning

Arbetet med projektet för överflytt av Bankgiroprodukterna och Dataclearingen till VocaLinks systemplattform har pågått kontinuerligt sedan hösten 2009 men förseningar har gjort att tidsplanen har skjutits upp. Detta har fått till följd att produktionssättningen till VocaLinks systemplattform som skulle ha skett i två etapper i maj och i november 2009 har senarelagts. I dagsläget återstår vissa prestandaproblem för fas 1 och det finns inget uppsatt datum för när hela överflytten ska vara klar.

Även om projektet är kraftigt försenat bibehåller BGC de höga krav som ställs på VocaLink. Både bankerna och BGC anser att det är av stor vikt att man inte gör avkall på kvalitet och att alla delleveranser testas noggrant. I samband med produktionssättning kommer även systemen köras

■ parallellt för att säkerställa ökad driftsäkerhet samt för att öppna upp för möjligheten att återgå till det gamla systemet om något fel skulle uppstå. Två separata produktionssättningar av bankgiroprodukterna och Dataclearingen ger utöver detta ett alternativt system för att processa betalningar om något av systemen går ner i samband med överflytten.

För en djupare inblick i överflytten till VocaLink hänvisas till den inledande delen och kapitlet "Utveckling".

Princip IX

“The system should have objective and publicly disclosed criteria for participation, which permit fair and open access.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip IX är uppfylld.

Överväganden

BGC:s verksamhet som clearingorganisation regleras i VpML. Enligt denna lag ska en clearingorganisation tillämpa principerna om fritt tillträde och neutralitet. Dessa principer tillämpas i förhållande till clearing- och avvecklingstjänsten. När det gäller tillträde till BGC:s generella betalningssystem, Bankgirot, är det reglerna i lagen om betaltjänster som stipulerar att deltagarkraven ska vara objektiva, icke diskriminerande och proportionella. Skulle en potentiell deltagare nekas tillträde till Bankgirot eller till clearing- och avvecklingstjänsten, kan denne vända sig till Konkursverket. Det finns såväl ett regelverk som stödjer ”open and fair access” som en instans där missförhållanden kan påtalas. Det har inte hänt att BGC nekat någon som uppfyller deltagarkraven att delta i Bankgirot eller i clearing- och avvecklingstjänsten.

BGC har en skyldighet såväl enligt VpML som enligt lagen om betaltjänster att behandla alla deltagare lika. Arbetet med detta sker i olika arbetsgrupper, vars ordförande, tillika företrädare för BGC, rapporterar direkt till BGC:s styrelse om brister i konkurrens misstänks. BGC har tagit fram ”Konkurrensrättsliga riktlinjer för kundsamråd inom Bankgirosystemet” som är en arbetsinstruktion som används vid varje form av samarbete mellan BGC och deltagarna i Bankgirot. Motsvarande riktlinjer används även vid kontakt med deltagarna i clearing- och avvecklingstjänsten.

Att en deltagare uppfyller kriterierna för deltagande är en förutsättning för att få tillträde till Bankgirot eller till clearing- och avvecklingstjänsten. En deltagare måste därefter löpande uppfylla deltagarkraven. Deltagaren har en skyldighet att underrätta BGC om så inte sker.

Beskrivning

Deltagande i Bankgirot kan se olika ut. Det finns direkta och indirekta deltagare. Den indirekta deltagaren ingår ett avtal med den direkta deltagaren som i sin tur ingår ett avtal om indirekt anslutning med BGC. Den direkta deltagaren svarar för den indirekta deltagaren gentemot BGC och övriga deltagare. Kostnaderna för deltagande i Bankgirot betalas endast av direkta deltagare. Den direkta deltagaren debiterar i sin tur den indirekta deltagaren.

En direkt deltagare i Bankgirot kan i sin tur vara direkt eller indirekt deltagare (*clearingmedlem*) i clearing- och avvecklingstjänsten. Betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantörer har bara möjlighet att delta via ombud, eftersom de inte ingår i den krets som en clearingorganisation enligt VpML och lagen om avvecklingssystem får anta som deltagare.

En direkt deltagare i clearing- och avvecklingstjänsten är deltagare i RIX och utför därmed avveckling via sitt eget RIX-konto, medan en indirekt deltagare utför avveckling via en direkt deltagares RIX-konto.

Krav för deltagande

För att bli direkt deltagare i Bankgirot krävs att institutet löpande uppfyller följande krav:

- är juridisk person samt betaltjänstleverantör enligt 1 kap. 3 § lagen om betaltjänster,
- deltar i BGC:s clearing- och avvecklingstjänst, antingen direkt eller genom ombud,
- uppfyller de kapitalkrav som framgår av den lagstiftning och de föreskrifter som vid varje tid gäller för det aktuella institutet,
- innehar förmögenhetsbrottsförsäkring med ett försäkringsbelopp om minst 200 MSEK samt ansvarsförsäkring omfattande ren förmögenhetsskada med ett försäkringsbelopp om minst 30 MSEK,
- kan tekniskt ansluta sig till Bankgirosystemet
- innehar tillräckligt säkra tekniska system som uppfyller BGC:s kriterier,
- innehar för systemet nödvändiga riskhanteringsrutiner som uppfyller BGC:s kriterier
- har en organisation av verksamheten med definierade roller och personal som kan uppfylla de tekniska kraven, personal utbildad i Bankgirots regelverk och tjänster och personal som kan uppfylla riskhanteringskraven
- tillhandahåller konton till kunder som vill nyttja bankgiroprodukterna
- identifierar konton med clearingnummer
- kan identifieras genom BIC
- tar emot kontoinsättningar
- kan ta emot transaktioner i SEK
- kan ingå och löpande uppfylla Bankgirots regelverk

För att bli direkt deltagare i BGC:s clearing- och avvecklingstjänst krävs att institutet uppfyller följande krav:

- är institut som enligt 21 kap. 1 § VpML och 8 § lagen om avvecklingssystem har rätt att delta i clearingverksamhet respektive avvecklingssystem
- BGC tillhandahåller Clearinginformationssystemet till deltagarna i clearing- och avvecklingstjänsten för att de ska kunna avläsa avvecklingstotal för sig och, i förekommande fall, för sina indirekta deltagare. För deltagarna är anslutning till Clearinginformationssystemet (eller motsvarande) genom tecknande av avtal om detsamma, en förutsättning för att kunna nyttja clearing- och avvecklingstjänsten.
- uppfyller de kapitalkrav som framgår av den lagstiftning och de föreskrifter som vid varje tid gäller för det aktuella institutet,
- kan tekniskt ansluta sig till BGC:s clearing- och avvecklingstjänst,
- innehar tillräckligt säkra tekniska system som uppfyller BGC:s kriterier
- innehar för systemet nödvändiga riskhanteringsrutiner som uppfyller BGC:s kriterier,
- har en organisation av verksamheten med definierade roller och personal som kan uppfylla de tekniska kraven, personal utbildad i regelverket för clearing- och avvecklingstjänsten och personal som kan uppfylla riskhanteringskraven
- kan avveckla i kronor eller euro

■ Deltagare i såväl Bankgirot som clearing- och avvecklingstjänsten ska löpande uppfylla deltagarkraven och har en skyldighet att underrätta BGC om förändringar i verksamheten som kan ha betydelse för kontrollen av deltagarkraven. BGC kommer att ha en årlig uppföljning av att samtliga deltagare uppfyller kraven. Detta sker genom bedömningar av de beskrivningar av hur man uppfyller deltagarkraven, som deltagarna årligen kommer att lämna in till BGC.

Inträde och utträde

Inträde i Bankgirot respektive till clearing- och avvecklingstjänsten beviljas av BGC:s styrelse. Vid inträdet betalar den nye deltagaren för av BGC nedlagda resurser. Denna avgift ska täcka BGC:s kostnader för anslutningen, bl.a. anpassning av BGC:s system. Från och med 2010 tas en årsavgift ut av direkta deltagare i Bankgirot. Avgiften ligger för tillfället på 150 000 kronor och är avsedd att täcka löpande och återkommande administrationskostnader som t.ex. uppdateringar av regelverksavtal, prisarbete och uppföljning av deltagarkrav. För deltagande i clearing- och avvecklingstjänsten finns det ingen årsavgift.

Utträde ur eller utestängning från Bankgirot sker genom uppsägning av huvudavtalet och beslutas även det av styrelsen. En deltagare i Bankgirot kan uteslutas genom att BGC säger upp huvudavtalet helt eller delvis. En deltagare i Bankgirot som inte uppfyller villkoren för deltagande eller bryter mot en väsentlig bestämmelse i Bankgirots regelverk kan uteslutas om han inte vidtar rättelse inom 90 dagar från en skriftlig erinran. BGC har också rätt att omedelbart utesluta deltagare som träder i likvidation, försätts i eller ansöker om konkurs, ställer in betalningarna, blir föremål för ackordsförfarande, företagsrekonstruktion eller liknande eller som av BGC, på skäliga grunder kan antas vara på obestånd eller ha en osäker ekonomisk ställning. Detsamma gäller också om en deltagare inte inom ett år från anslutning till systemet, har börjat använda Bankgirot.

För clearing- och avvecklingstjänsten sker utträde och utestängning genom uppsägning av avvecklingsavtalet. Det som nämnts ovan avseende Bankgirot, gäller även för clearing- och avvecklingstjänsten. En deltagare har 30 dagar på sig att inkomma med en förklaring och vidta rättelse efter att man mottagit skriftligt meddelande från BGC om att BGC avser att säga upp avtalet. För deltagare som inte längre uppfyller villkoren i VpML eller lagen om avvecklingssystem eller som stängts av som deltagare i RIX eller som av annan anledning inte längre har ett konto i RIX, har BGC rätt att säga upp avtalet för omedelbart upphörande.

Princip X

“The system’s governance arrangements should be effective, accountable and transparent.”

Bedömning

Riksbanken och Finansinspektionen bedömer att princip X är uppfylld.

Överväganden

Som aktiebolag är BGC underkastat såväl associationsrättsliga regler som redovisningsregler som reglerar bolagets styrning och ansvar. Även interna regler och rutiner inverkar på bedömningen av denna princip. Företagets ledning och styrning samt uppbyggnad är transparent genom att information finns tillgänglig och är tydlig. Genom sitt deltagande i styrelsen utövar ägarna sitt ägarskap på ett aktivt sätt.

Vid utvärderingen har inga studier gjorts av hur BGC rent faktiskt har hanterat olika ärenden. Endast de organisatoriska förutsättningarna har granskats.

Beskrivning

BGC:s styrelse

Styrningen av BGC sker i enlighet med aktiebolagslagen (2005:551), bolagsordningen och andra tillämpliga lagar och regler, däribland Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll för finansiella företag, FFFS 2005:1. BGC:s styrelse utses av bolagsstämman, dvs. ägarna. Styrelsen utser i sin tur en verkställande direktör (VD). Varje år ska styrelsen, i enlighet med aktiebolagslagen, fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. Styrelsen ska i skriftliga instruktioner även ange arbetsfördelningen mellan styrelsen och VD:n. Vid omröstningar har varje styrelsemedlem en röst och beslut fattas med enkel majoritet. I nuläget inkluderar styrelsen representanter från Danske Bank, Länsförsäkringar Bank, SEB, Svenska Handelsbanken och Swedbank.

Information om vilka som utgör styrelse respektive företagsledning finns på BGC:s webbplats. Utförlig information om ägarförhållanden, verksamhet och revisionsberättelse finns också i koncernens årsredovisning som kan beställas direkt från BGC eller laddas ned från BGC:s webbplats.

Oberoende granskning

KPMG har av BGC utsetts för externrevisionen medan Ernst & Young ansvarar för internrevisionen. Internrevisionen fungerar som en oberoende granskningsfunktion och arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisorerna upprättar årligen en granskningsplan i dialog med styrelsen och BGC:s ledning. Internrevisionens granskningsområden avser bland annat:

- Rutiner för riskhantering, kontroll och uppföljning
- Den interna kontrollen
- Efterlevnad av Finansinspektionens föreskrifter
- Hantering av outsourcad verksamhet
- IT-säkerhet

Samråd

■ För deltagarna i clearing- och avvecklingstjänsten finns ett särskilt forum, Kundforum Clearing, som är ett forum för samråd mellan BGC och deltagarna för utveckling av BGC:s clearing- och avvecklingstjänst. Möten i detta forum hålls fyra gånger per år.

I arbetsinstruktionen "Arbetsordning för samråd inom Bankgirot" framgår det vilka konstellationer för kundsamråd inom Bankgirot som finns. De består idag av tre stycken forum. BGC är sammankallande, ordförande, fastställer agenda och för mötesanteckningar i samtliga dessa forum.

Bankgiro Kundforum: behandlar Bankgirots strategiska inriktning och omfattningen av ny- och vidareutveckling av Bankgirots produkter och tjänster. Dessutom behandlas BGC:s marknadsföring av Bankgirot och dess produkter. Möten hålls fyra gånger per år.

Produktråd: samverkan gällande funktionaliteten inom en specifik produktgrupp eller produkt. Möten hålls två till fyra gånger per år och produktgrupp.

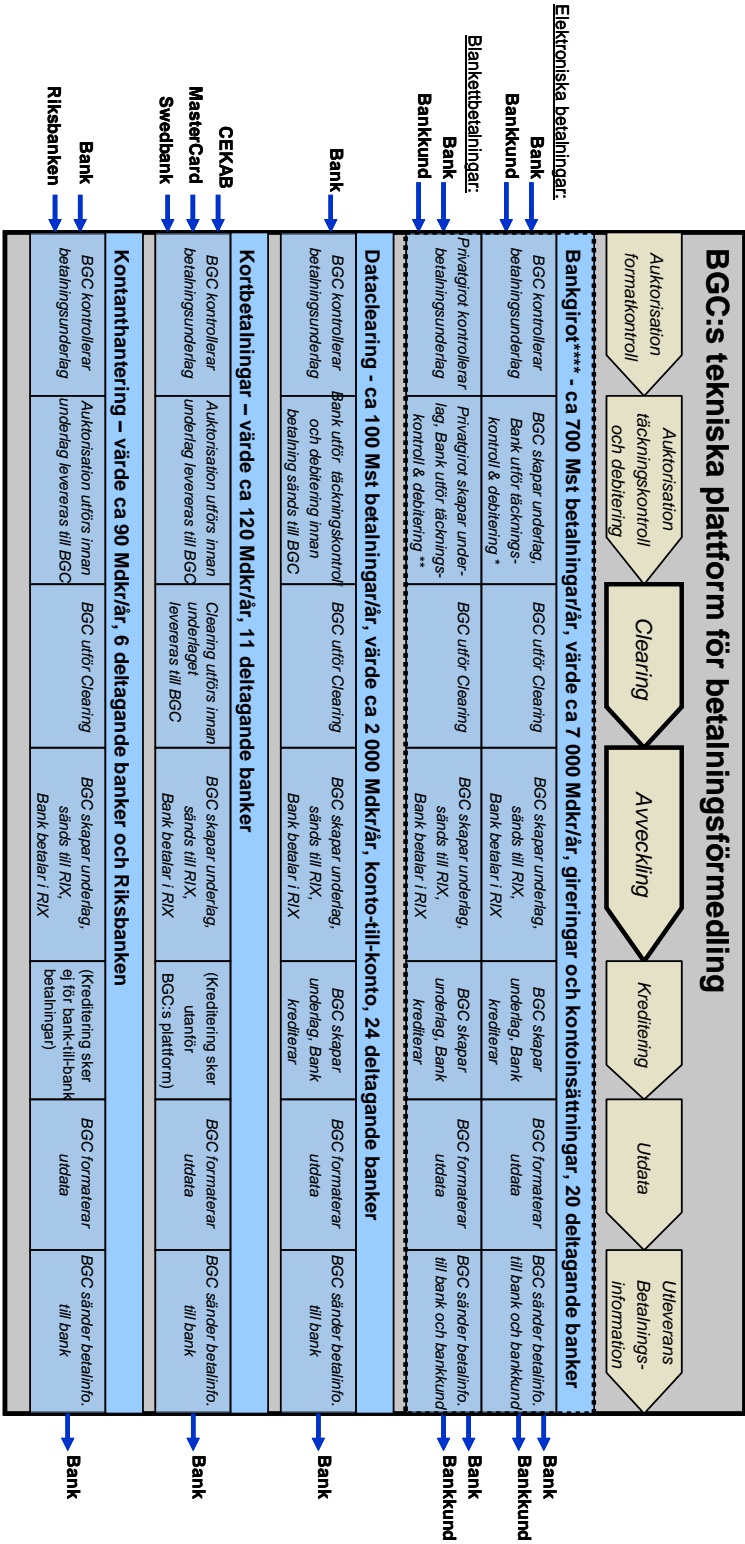
Bankarbetsgrupper: samverkan inom specifika utvecklingsprojekt samt utgör kanal för BGC:s information till deltagarna och vice versa.

Dessa tre forum är öppna för samtliga deltagare i Bankgirot. BGC är ordförande i samtliga forum och ansvarar för att reglerna i arbetsinstruktionen följs. Som ordförande har BGC också ett ansvar att se till att konkurrensreglerna efterlevs vid eller i samband med mötena. Vid eventuell misstanke om överträdelse av konkurrensreglerna ska ordföranden avbryta mötet och rapportera direkt till BGC:s styrelse.

Som ett tillägg till arbetsinstruktionen finns även "Konkurrensrättsliga riktlinjer för kundsamråd inom Bankgirosystemet". Dessa riktlinjer ska beaktas vid varje form av samarbete mellan BGC och deltagarna i Bankgirot. Motsvarande riktlinjer används även vid kontakt med deltagarna i clearing- och avvecklingstjänsten samt i Kundforum Clearing. Det framgår av riktlinjerna att informationsutbytet mellan BGC och deltagarna vid möten ska begränsas till den information som är absolut nödvändig för samarbetet. Riktlinjerna innehåller även en förteckning över sådan information som är förbjuden att diskutera när BGC träffar företrädare för deltagarna.

BGC bjuder årligen in deltagarna i Bankgirot till en långsiktig planering av utvecklingen för att säkra att Bankgirots utvecklingsplan baseras på deltagarnas önskemål.

Bilaga 1: BGC:s tekniska plattform för betalningsförmedling

* Gäller ej Internetbanksbetalningar som levereras till BGC efter täckningskontroll och debitering.
 ** Gäller betalningar från företag. S.k. hushållsbetalningar levereras till Privatgirrot efter täckningskontroll och debitering.
 *** Clearing- och avvecklingsfunktionen regleras i "Avtal om BGC:s Clearing- och avvecklingsstjänst" med RIX-deltagare
 **** Bankgirrot har ett särskilt regelverk med bl a Huvudavtal och Produktavtal, även "Avtal om BGC:s Clearing- och avvecklingsstjänst" ingår.

Bilaga 2: Det multilaterala- respektive bilaterala flödet

